

<<ՀԱՐՄՆԱՔԱՐ>>

ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՐՄՆԱՔԱՐ ՀՅՈՒՐԱՆՈՑԱՅԻՆ ՀԱՄԱԼԻՐԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ
/ՄԱՔՐՄԱՆ ԿԱՅԱՆԻ ՏԵՂԱԴՐՄԱՆ/ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՅՏ

<<Հարսնաքար>> ՍՊԸ տնօրեն՝

Ա. Մանուկյան

Երևան 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	
1.1	Ձեռնարկողի մասին տեղեկություն.....	3
1.2	Նախատեսվող գործունեության նպատակը և հիմնավորումը.....	4
1.3	Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը.....	6
1.4	Շինարարության օրացուցային պլանը և կադրային ապահովումը.....	12
1.5	Շրջակա միջավայրի վրա կանխատեսվող ազդեցությունը.....	13
2.	ՆԱԽԱՏԵՄՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ, ԱՅԴ ԹՎՈՒՄ՝ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ԵՎ ԻՐԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՍԽԵՄԱՆ	
2.1	Նախատեսվող գործունեության տարածքի ֆիզիկա-աշխարհագրական նկարագիրը և լանդշաֆտը.....	14
2.2	Հատուկ պահպանվող տարածքներ.....	15
2.3	Մթնոլորտային օդ.....	16
2.4	Ջրագրություն.....	18
2.5	Հողային ռեսուրսներ.....	30
2.6	Կլիման և օդերևութաբանական պայմանները.....	31
2.7	Կենսաբազմազանություն.....	41
2.8	Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանի սոցիալ-տնտեսական վիճակը.....	51
2.9	Պատմամշակութային և բնության հուշարձանները.....	52
3	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ և ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԲԱՑԱՌՄԱՆԸ, ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ՈՒ ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ.....	65
	ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՌԻՍԿԵՐԸ ՄԵՂՄԱՑՆՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ...	69
	ՍՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ /ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՄԱՆ/ ՊԼԱՆ.....	78
	ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	83
	Հավելված	84

1 ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1.1 Ձեռնարկողի մասին տեղեկություն

- Ձեռնարկող՝

<<Հարսնաքար>> ՍՊԸ

- Ձեռնարկողի իրավաբանական հասցեն՝
Ճանապարհ, Ցամաքաբերդ թաղամաս

Սևան համայնք, Սևան-Դիլիջան

- Նախատեսվող գործունեության
վարչական տարածքը՝

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ
Սևան համայնք,

1.2 Նախատեսվող գործունեության նպատակը և հիմնավորումը

Շրջակա միջավայրի վրա մարդկային գործունեության վնասակար ազդեցության կանխման, կենսոլորտի կայունության պահպանման, բնության և մարդու կենսագործունեության ներդաշնակության պահպանման համար կարևորագույն նշանակություն ունի յուրաքանչյուր նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ճշգրիտ և լիարժեք գնահատումը: Գործունեության բնապահպանական գնահատումը պետք է ներառի ուղղակի և անուղղակի ազդեցության կանխորոշումը, նկարագրությունը և հիմք հանդիսանա դրանց կանխարգելման կամ հնարավոր նվազեցման պարտադիր միջոցառումների մշակման համար:

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ, Սևան համայնքում գոյություն ունեցող Հարսնաքար հյուրանոցային համալիրում նախատեսվում է իրականացնել վերազինում՝ տեղադրելով մաքրման կայան:

Մաքրման կայանի նախնական գնահատման հայտն իրականացվել է գործող նորմատիվ փատաթղթերի պահանջներին համապատասխան:

Նախատեսվող գործունեության նպատակն է վերազինել Հարսնաքար հյուրանոցային համալիրը:

2014թվականի հունիսի 21-ի «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 14-րդ հոդվածի համաձայն նախատեսվող գործունեությունը ենթակա է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության:

Հանգստի գոտու շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտը մշակված է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի և բնապահպանական ոլորտի այլ նորմատիվատեխնիկական ակտերի համաձայն:

Բնապահպանական ազդեցության գնահատման այս զեկույցը նկարագրում է նախատեսվող գործողությունները, բնապահպանական ելակետային պայմանները, հնարավոր ազդեցությունները շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման շրջանակը: Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումը պատրաստվել է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն:

Շրջակա միջավայրի պահպանության հարցերին առնչվող ՀՀ օրենքների ցանկը ներկայացված է ստորև.

- Բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման մասին (1992),
- Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին (1994),
- Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին (2014),
- Պատմական և մշակութային անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրիպահպանության և օգտագործման մասին (1998),

- Բուսական աշխարհի մասին (1999),
- Կենդանական աշխարհի մասին (2000),
- ՀՀ Հողային օրենսգիրք (2001),
- «ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 14.08.2008 N 967-Ն որոշում
- ՀՀ Ջրային օրենսգիրք (2002),
- Թափոնների մասին (2004),
- Բնապահպանական մոնիտորինգի մասին (2005),
- Բնապահպանական վերահսկողության մասին» (2005),
- Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին (2006),
- ՀՀ կառավարության «ՀՀ կենդանիների Կարմիր գրքը հաստատելու մասին»>> 29.01.2010թ. N 71-Ն որոշում,
- ՀՀ Կառավարության <<ՀՀ բույսերի Կարմիր գրքը հաստատելու մասին>> 29.01.2010թ. N 72- Ն որոշում,
- <<Սևան>> ազգային պարկի 2007-2011 թվականների կառավարման պլանի (հողերի օգտագործման սխեմայի) հաստատման մասին>> ՀՀ Կառավարության 18.01.2007թ. N 205-Ն որոշում
- <<Սևան>> ազգային պարկ պետական հիմնարկը վերակազմակերպելու, <<Սևան>> ազգային պարկ>> պետական ոչ առևտրային կազմակերպիչության կանոնադրությունները հաստատելու մասին>> ՀՀ Կառավարության 30.05.2002թ. N 927-Ն որոշում
- <<Սևանա լճի ավիամերձ տարածքներում քաղաքաշինական գործունեության կանոնակարգման միջոցառումների մասին>> 14.09.2006թ. N1386-Ն որոշում
- Հրաման N2-III-11.3 «Աղմուկն աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում և բնակելի կառուցապատման տարածքներում» սանիտարական նորմերը հաստատելու մասին: Ուժի մեջ է մտել 13.04.2002թ:
Հաշվի են առնվել նաև`
- ՀՀ կառավարության 2014թ. սեպտեմբերի 25 որոշումը «ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը և միջոցառումները հաստատելու մասին»
- ՀՀ կառավարության` 08.02.2018 թվականի N 108-Ն որոշումը:

1.3. Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ, Սևան համայնք, ք. Սևան, Ցամաքաբերդ հասցեում գոյություն ունեցող Հարսնաքար հյուրանոցային համալիրում նախատեսվում է իրականացնել վերազինում՝ տեղադրելով FBR(Fixed Bed Reactor)-50 տիպի մաքրման կայան: Կից ներկայացվում է անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցման վկայականը:

Հողատարածքի մակերեսը կազմում է՝ 6,6հա:

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ, Սևան համայնք, ք. Սևան, Ցամաքաբերդ հասցեում գոյություն ունեցող Հարսնաքար հյուրանոցային համալիրը կառուցվել է 2001 թվականին և մինչև կառուցումը անցել է ՀՀ բնապահպանության նախարարության <<Պետական բնապահպանական փորձաքննություն>> ՊՓԲԸ-ից ստացել ստացել թիվ ԲՓ-68 դրական բնապահպանական փորձաքննությունը:

Նախատեսվում է հյուրանոցային համալիրում տեղադրել FBR(Fixed Bed Reactor)-50 կենցաղային կեղտաջրերի մաքրման կոմպակտ շարունակական կենսաբանական կայանը: Կեղտաջուրը մուտք է գործում կեղտաջրերի մաքրման աերացիոն կայանի (ԿՄԱԿ) առաջին հատված, որտեղ տեղի է ունենում նախնական աերացիա, ինչից հետո մեխանիկական ֆիլտրացում անցած կեղտաջուրը ինքնահոս կերպով անցնում է հիմնական ակտիվացիոն հատված:

Ակտիվացիոն հատվածի ստորին հատվածում տեղադրված են աերացիոն դետալները, որոնք օդամղիչի միջոցով անընդհատ թթվածին են մատակարարում: Այս հատվածի ողջ մակերեսով տեղադրված են հատուկ պլաստիկ թերթերից պատրաստված բլոկներ: Բլոկների յուրահատուկ կառուցվածքի շնորհիվ պլաստիկ թերթերի վրա առաջանում է ակտիվ տիղմի շերտ, որի հետ կեղտաջրի անընդհատ շփման արդյունքում ապահովվում է մաքրման բարձր աստիճան:

Ակտիվացիոն հատվածից ջուրը հոսում է նատեցման փուլ: Հատուկ կառուցվածքի շնորհիվ ջրի հոսքը առավելագույն նվազեցվում է, տիղմը նստվածք է տալիս, իսկ մակերեսի պարզված ջուրը հոսում է դեպի ավազի ֆիլտր:

Ավազի ֆիլտրի միջով անցած կեղտաջուրը ենթարկվում է վերջնական մեխանիկական մաքրման, որից հետո կրկին ինքնահոս կերպով հեռացվում է կայանից:

Նատեցման և ֆիլտրացման փուլում տեղադրված են էյրլիֆտեր, որոնք առաջացած ակտիվ տիղմի նստվածքը ուղարկում են կայանի առաջին հատված, ինչի շնորհիվ կայան նոր մուտք գործող կեղտաջուրը մինչև հիմնական ակտիվացիոն հատված հասնելը ենթարկվում է նախնական կենսաբանական մշակման: Տիղմի քանակի ավելացմանը զուգահեռ դրա մի մասը ուղարկվում է ակտիվ տիղմի հատված:

FBR կայանների առավելություններն են՝

- 24 ժամվա ընթացքում մաքրված ջրի շարունակական հեռացում,
- Բարձր հուսալիությունը, կայուն գործընթացի ապահովում,
- Ակտիվացիոն հատվածի փոքրածավալ կառույցը՝ նույնպիսի հզորությամբ այլ կենցաղային կեղտաջրերի մաքրման կայանների համեմատ:

Կայանի մարմինը կառուցված է բարձրորակ պոլիպրոպիլենային թերթերից, ինչի շնորհիվ բացառվում է կոռոզիայի խնդիրը, հնարավոր է լինում արտադրությունը շատ սեղմ ժամկետներում, կայանը ունի շատ փոքր զանգված:

Կայանի ելքում երաշխավորվող ջրի ցուցանիշներ՝

Ցուցանիշ	Մգ/լ	ՕԳԳ [%]
ԹԿՊ5	18	96
Կախված մասնիկներ	25	94
ԹՔՊ	40	92
N-NH4	15	80

ԿՄԱԿ օդը մատակարարվում է օդամղիչի միջոցով, որը տեղադրվում է կամ կայանի մաս կազմող տեխնիկական հատվածում կամ կայանի հարևանությամբ՝ կախված տեղադրման վայրից: Օդամղիչի սենյակը ապահովված է անընդհատ օդափախությամբ: Կայանի աշխատանքի պարագայում հոտը բացակայում է, որովհետև այնտեղ տեղի են ունենում աէրոբ գործընթացներ: Օդամղիչը գտնվում է առանձին փակ տարածքում, ուստի ԿՄԱԿ աշխատանքը գրեթե անձայն է:

Կայանի ելքում ունենում ենք պարզված ջուր, առանց որևէ հոտի:

Հարսնաքար հյուրանոցային համալիրը իր գործունեությունը սկսել է ծավալել 2001թ.-ի նոյեմբեր ամսից: Շենք շինությունների ընդհանուր մակերեսը մոտ 12000 ք/մ է: Այն հազեցած է մի շարք հանգստի համար նախատեսված ենթակառուցվածքներով՝

1. Հյուրանոցային համալիր, որի մեջ առկա են 37 սենյակներ և ռեստորան
2. Թվով 28 քոթեջներ
3. Բացօթյա ռեստորան-սրճարան
4. Ջրաշխարհ իր սրճարանով:

Համալիրն առանձնանում է իր բարձր դիրքով՝ ունենալով գեղեցիկ տեսարան դեպի Սևանա լիճը: Հյուրանոցային համալիրն իր մեջ ներառում է մեկտեղանոց, երկտեղանոց և ընտանեկան սենյակներ, ինչպես նաև ապարտամենտ: Հյուրանոցային շենքում կան ժամանցի այլ վայրեր՝ խաղասրահ, մանկական սենյակ, սաունա, բար, մարզասրահ և ռեստորան, որը նախատեսված է մինչև 200 անձի համար: Ինչպես նշել ենք առկա են 28 քոթեջներ, որոնցից առանձնանում են նախագահական 5 քոթեջները: Մնացածը ընտանեկան

են իրենց համար առանձին լողավազանով: Հյուրանոցային համալիրն առանձնանոթ է իր ջրաշխարհով, որը նախատեսված է մինչև 1000 այցելուի համար: Իր մեջ ներառում է լողավազան սլայդներով մեծահասակների համար, մանկական լողավազան և բար-սրճարան:

Համալիրի տարածքում առկա են 2 մեծ առանձնացված լողափեր: Տարածքում է գտնվում բացօթյա սրճարանը ափին հարող տարածքում, գեղեցիկ տեսարանով: Մեծ մակերես է զբաղեցնում տարածքի կանաչապատ գոտին: Բացօթյա ժամանցի համար առկա են ֆուտբոլ, վոլեյբոլի խաղահրապարակներ և թենիսի կորտեր: Առկա է ընդարձակ ավտոկայանատեղի:

Հյուրանոցային համալիրում առկա է գազամատակարարում, էլեկտրամատակարարում՝ համաձայն գործող պայմանագրերի և ջրամատակարարում՝ խորքային հորից պոմպի միջոցով:

Նախատեսվող գործունեության տարածքում առկա են 3 սեպտիկ հորեր՝ սեպտիկ հոր 1, սեպտիկ հոր 2 և սեպտիկ հոր, ինչը նշվել է նոր ներկայացվող իրավիճակային քարտեզում:

Տարածքում առկա՝ 3 սեպտիկ հոր, որոնցումում կուտակված կեղտաջրերը $d=63$ մ տրամագծով խողովակաշարով գումարային 450մ երկարությամբ, պոմպի միջոցով ուղղվելու են մաքրման կայան:

Տարածքում առկա են 2 պոմպեր:

Պոմպ 1 հորային

Արտադրողականություն - 13200 լիտր/ժամ

Ճնշում - 30 մետր

Հզորություն - 2.2

Ֆիլտրացվող մասնիկների չափ - 50մմ

Պոմպ 2 հորային

Արտադրողականություն - 13200 լիտր/ժամ

Ճնշում - 23.5 մետր

Հզորություն - 1.3 Կվտ

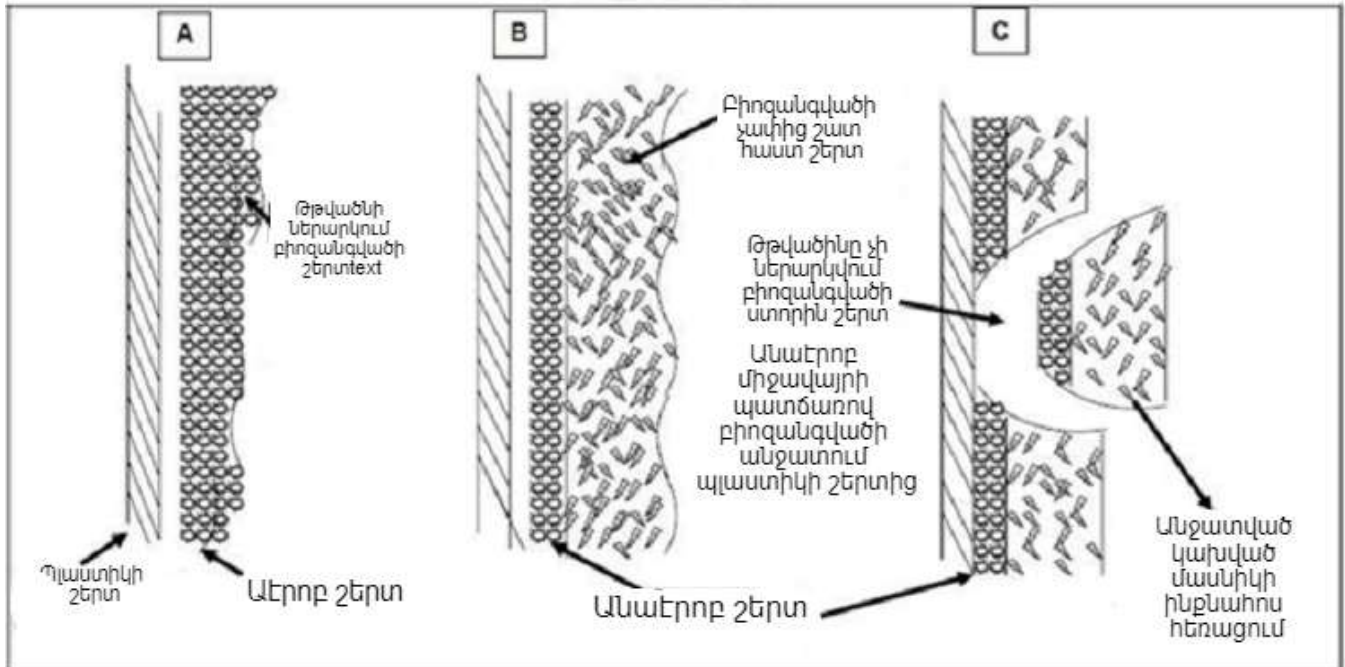
Ֆիլտրացվող մասնիկների չափ - 50մմ

Պոմպերը տեղադրվելու են գետնի մակերևույթից ցածր՝ համապատասխանաբար պոմպակայան 1-ում՝ 1,5մ ներքև և պոմպակայան 2-ում՝ 3մ ներքև:

Սևանա լճի հեռավորությունը մաքրման կայանի նիշից կազմում է 234մ, իսկ սեպտիկ հորից, որտեղ թափվելու է մաքրման կայանի ջրերը՝ 233մ:

Մաքրման կայանից դուրս եկած ջրերը կուտակվելու են տարածքում գոյություն ունեցող սեպտիկ հորում և պայմանագրային հիմունքներով պարբերաբար հեռացվելու են:

Ներկայացվում է մաքրման կայանի աշխատանքային տեխնոլոգիական սխեման՝

Նախատեսվող աշխատանքների կազմակերպում

Ելնելով առկա պայմաններից անհրաժեշտ է կազմակերպել և աշխատանքների կատարման նախագծում արտացոլել անվտանգության նորմերի անհատական մոտեցումներ՝ կատարվելիք շինարական աշխատանքների վերաբերյալ:

Բոլոր տիպի շին. աշխատանքները պետք է կատարել՝ պահպանելով շինարարական նորմաները, կանոնները, ստանդարտները և նախագծի տեխնիկական պայմանները:

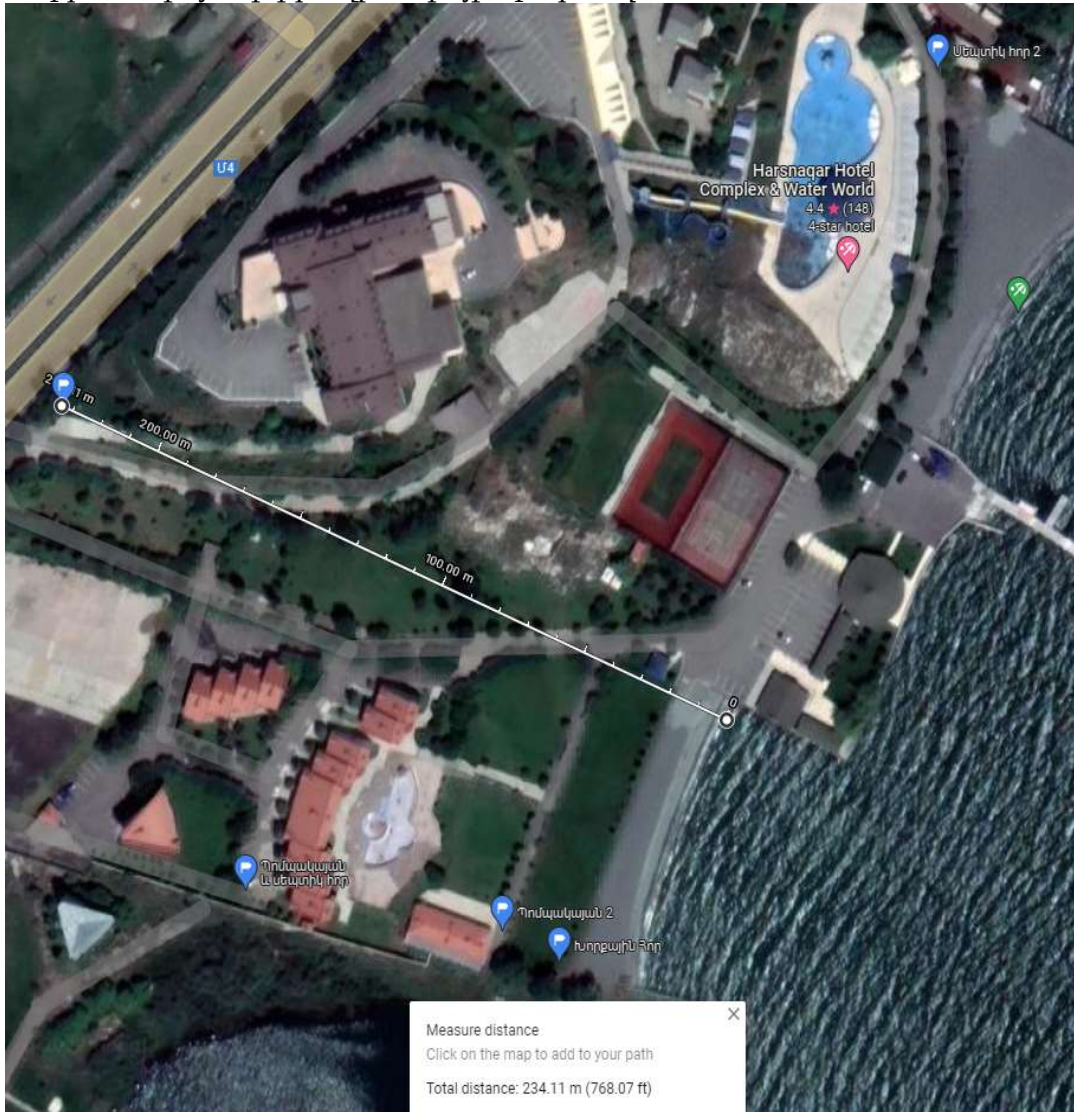
Շինարարության ընթացքում անհրաժեշտ է կատարել միջոցառումներ զերծ պահելու շրջակա միջավայրը աղտոտումից, թունավոր արտաթորումներից:

Ներկայացված հայտով որպես շինարարական աշխատանք իրականացվելու են 450մ խողովակաշարի անցկացումը, փորվելու է 10սմ խորությամբ փոս, խաղովաշարն անցկացվելու է և հողը կրկին հետ է լցվելու և կատարվելու է հարթեցում:

Իրականացվող շինարարական աշխատանքների ընթացքում Ընկերությունը կառաջնորդվի Առողջապահության նախարարի՝ 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն, իսկ շահագործման ժամանակ՝ 2017 թվականի մարտի 28-ի թիվ 12-Ն հրամաններով հաստատված սանիտարական կանոնների և նորմերի պահանջներով:

Նախատեսվող գործունեության տարածքի տեղադիրք՝ իրավիճակային քրտեզ

Գոյություն ունեցող սեպտիկ հորերի, խորքային հորի և նախատեսվող մշակման կայանի՝ մաքրման կայանի իրավիճակային քարտեզ

Կոորդինատներ

1.	Ջրերի Մշակման Կայան և Սեպտիկ հոր	40°33'17.4"N 44°59'11.5"E
2.	Սեպտիկ Հոր 1 և պոմպակայան	40°33'12.7"N 44°59'14.0"E
3.	Խորքային Հոր	40°33'12.0"N 44°59'18.3"E
4.	Սեպտիկ Հոր 2	40°33'20.7"N 44°59'23.5"E
5.	Պոմպակայան 2	40°33'12.3"N 44°59'17.5"E

1.4 Շինարարության օրացուցային պլանը և կադրային ապահովումը.

Հողայինաշխատանքներ

Հյուրանոցային համալիրի վերազինման շինարարական աշխատանքները նախատեսվում է իրականացնել 15 օրվա ընթացքում:

Շինարարությունում աշխատողների ընդհանուր թիվը՝ 7 մարդ, որից

- Ինժեներատեխնիկական անձնակազմ - 2մարդ
- Արհեստագործներ և բանվորներ - 5մարդ

Հողային աշխատանքներ՝ /խողովակաշարի անցկացում և մաքրման կայանի տեղադրում/

- Հանույթ՝ $450 \times 0,15 \times 0,10 = 0,675 \text{մ}^3$ խողովակաշար, $12 \times 3 \times 3 = 108$ խմ՝ մաքրման կայանի հիմքի փորում
- Հետլիցք՝ 0.675մ^3

Ավելացած 108մ^3 հողային զանգվածը կօգտագործվի տարածքի անհարթությունները հարթելու նպատակով:

Նյութերի և բնառեսուրսների օգտագործում

Շինարարության ժամանակ օգտագործվելու են շինանյութեր, որոնց ցանկը և քանակները ներկայացված են աշխատանքային նախագծի համապատասխան բաժնում:

Բնառեսուրսներից օգտագործվելու է ջուր՝ տարածքների ջրցանի, հողի/գրունտի խոնավացման համար և շինանձնակազմի խմելու կենցաղային նպատակների համար:

ա) Շինանձնակազմի կենցաղային և տնտեսական ջրածախսը որոշվում է հետևյալ բանաձևով՝

$$W_{\text{է.ի.}} = (n \times N + n_1 \times N_1) \times T, \text{ որտեղ}$$

n – ԻՏ աշխատողների, ծառայողների թվաքանակն է՝ 2 մարդ N – ԻՏԱ ջրածախսի

նորմատիվն է՝ 0.016 մ³օր/մարդ

n_1 — սպասարկող աշխատողների թվաքանակն է՝ 5 մարդ

N_1 – սպասարկողների ջրածախսի նորմատիվն է՝ 0.025 մ³օր/մարդ T – աշխատանքային օրերի թիվն է՝ 150 օր

$$W_{\text{ի.տ.}} = (2 \times 0.016 + 5 \times 0.025) \times 150 = 23.55 \text{ մ}^3/\text{շին. ժամ.} :$$

Ջրցանի համար օգտագործվող ջրի ծախսը որոշվում է հետևյալ կերպ՝ $U_1 = S_1 \times K_1 \times T$, **որտեղ՝**

S_1 – ջրվող տարածքի մակերեսը, 6.75 մ²,

K_1 – 1 մ² օրական ջրցանի նորմը, 0.0015 մ³,

T – ջրցանի ժամանակահատվածը օրերով, 5

$$U_1 = 6.75 \times 0.0015 \times 5 = 0.0506 \text{ մ}^3/\text{շին. ժամ.}$$

Ընդամենը ջրօգտագործումը կկազմի 23.6 մ³/շին. ժամ:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում ջրցան իրականացնելու նպատակով օգտագործվող ջուրը կմատակարարվի տարածքի խորքային հորից:

ԻՏԱ և բանվորական անձնակազմը կոմունալ-կենցաղային կարիքները կհոգան հյուրանոցային համալիրում գոյություն ունեցող զուգարաններից:

1.5 Շրջակա միջավայրի վրա կանխատեսվող ազդեցությունը

Շրջակա միջավայրի վրա նախատեսվող գործունեության հնարավոր ազդեցությունը բացահայտելու, վերլուծելու և գնահատելու նպատակով անհրաժեշտ է նույնականացնել բոլոր այն գործընթացները, սարքավորումները, օգտագործվող նյութերն ու ռեսուրսները, որոնք յուրաքանչյուրն առանձին կամ որաշակի զուգակցմամբ կարող են առաջացնել օդային և ջրային ավազաններ վնասակար նյութերի արտանետումներ և արտահոսքեր, վտանգավոր թափոններ, ինչպես նաև ազդել տարածաշրջանի կենսաբազմազանության վրա:

Մթնոլորտային արտանետումներ տեղի չեն ունենալու քանի որ նախատեսվող գործունեությունն գոյություն ունեցող են, իրականացման ընթացքում շինարարական աշխատանքների ծավալներն աննշան են:

Փոշու արտանետումներ, հողային աշխատանքները ևս աննշան են, ինչը չի կարող բացասական ազդեցություն ունենալ մթնոլորտային օդի որակի վրա:

Նախնական գնահատման հայտում ներկայացված են բոլոր այն միջոցառումները, որոնք միտված են մեղմելու վերազինման փուլում առաջացող վնասակար ազդեցությունները: Ջրապահանջը կկազմի՝

$W_{\text{ռ. ջրց}} = (n_1 \times S_1) \times K = (4 \times 2100) / 1000 \times 1 = 8.4 \text{ մ}^3 / \text{օր}$
 $W_{\text{ռ. ջրց}} = 8,4 \times 175 = 1470 \text{ տարի}$
 Ռոռզման ջրցանման համար ջուրն ամբողջությամբ օգտագործվում է անվերադարձ:

1.5.1 Մաքրման կայան

Կենցաղային կեղտաջրերը սանիտարական սարքերից ինքնահոս հավաքվում և հեռացվում են ներքին ցանցի միջոցով դեպի կոյուղու բակային ցանց: Կոյուղու բակային ցանցը նախատեսված է միացնել մեկ հատ կեղտաջրերի մաքրման կենսաբանական կայանի, պոլիպրոպիլենային խողովակներով:

Ցանցերի վրա նախատեսված են դիտահորեր ստուգումներ կատարելու և հետագա շահագործելու համար:

Հետագայում նախատեսվում է ռոռզման շրջանում (150օր) մաքրված ջրերը օգտագործել միայն ռոռզման նպատակով:

Նախատեսվում է տեղադրել FBR(Fixed Bed Reactor)- ն կենցաղային կեղտաջրերի տիպի մաքրման կայան, ինչը լիովին համապատասխանում է հանգստի գոտու հանգստացողների առավելագույն քանակին: Առաջարկվող մաքրման կայանի արտադրողականությունը ըստ տեխնիկական պարամետրերի կազմում է 50 մ³/օր:

Աղտոտվածության ցուցանիշների և աղտոտող նյութերի քանակները հաշվարկված են յուրաքանչյուր հանգստացողի համար առաջացող աղտոտվածության տվյալների (СНП — 2.04.01 — 85, աղյուսակ 25) և կեղտաջրերի օրական քանակի հիման վրա:

Կայանի ելքում երաշխավորվող ջրի ցուցանիշներ՝

Ցուցանիշ	Մգ/լ	ՕԳԳ [%]
ԹԿՊ5	18	96
Կախված մասնիկներ	25	94
ԹՔՊ	40	92

N-NH ₄	15	80
-------------------	----	----

Մաքրման կայանի տեղադիրքը ներկայացված է գլխավոր հատակագծի վրա:

Կենցաղային կեղտաջրերի մաքրման կայանը (ՄԿ) նախատեսված է տնտեսական կենցաղային կեղտաջրերի վնասագերծման համար:

1.5.2 Կանաչապատման աշխատանքներ

Տարածքը կանաչապատված և բարեկարգված է՝ համաձայն ՀՀ կառավարության՝ 08.02.2018 թվականի N 108-Ն որոշման:

2 ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ, ԱՅԴ ԹՎՈՒՄ՝ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ԵՎ ԻՐԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԽԵՄԱՆ

2.1 Նախատեսվող գործունեության տարածքի ֆիզիկա-աշխարհագրական նկարագիրը և լանդշաֆտը

Նախատեսվող գործունեության տարածքը գտնվում է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզում, Սևան համայնքի վարչական տարածքում, Երևան-Դիլիջան ավտոմայրուղու աջ կողմում, Գավառ տանող խաչմերուկից 4,5կմ արևելք, մոտ 4,5կմ հեռավորության վրա, Ցամաքաբերդից հարավ:

Տարածքին բնորոշ է հիմնականում հարթ ռելիեֆ, գրունտների արագացումը հավասար է 0.2-ից 0.4g: Լանդշաֆտի թեքությունները և լանջերի ուղղվածությունը բարենպաստ են կառուցապատման համար: Տարածաշրջանի մակերևույթի բարձրությունները տատանվում են 1898-2000մ սահմաններում: Ջրի մակարդակի բարձրացման հետևանքով ավել՝ 1905.0մ բացարձակ նիշում ձեռք կբերի խիստ կտրտված ուրվագիծ:

Կենտրոնական գոտու լանդշաֆտները առաջացել են Սևանա լճի ջրի մակարդակի իջեցման արդյունքում: Մինչև իջեցումը լճի մակարդակը 1916.0 մ էր: 2010թ. հունվար ամսվա դրությամբ լճի մակարդակը գրանցվել է 1899.23 մ ՝ 16.77 մետրով ցածր սկզբնական նիշից: Ներկայիս կենտրոնական գոտու լանդշաֆտները ձևավորվել են բացված հատակային գրունտների և դրանց վրա անտառաշերտերի ստեղծման արդյունքում, որոնց ցամաքային տարածք լինելն այսօր չի գերազանցում 60 տարին: Այսպիսով կենտրոնական գոտու լանդշաֆտների էկոլոգիական համակարգերը չեն կարող պարունակել առաջնային բնական, էնդեմիկ կենսատեսակներ: Նշված լանդշաֆտները՝ մարդկային գործոնների ազդեցության ներքո բնական պայմանների փոփոխության և միջամտության արդյունք են:

Դրա հետ մեկտեղ, կենտրոնական գոտու լանդշաֆտները այն տարածքներն են, որոնց կազմում է գտնվում ջրային ավազներ և ցամաքային ջրամերձ գոտիների էկոհամակարգերի անմիջական փոխազդեցության անցումային շերտը: Համապատասխանաբար, կենտրոնական գոտու տարածքների օգտագործման ռեժիմի հաստատումն ու կիրառումը կարևոր խնդիր է Սևանա լճի՝ որպես Հայաստանի Հանրապետության բնապահպանական, տնտեսական, սոցիալական, գիտական, պատմամշակութային, գեղագիտական, առողջապահական, կլիմայական, ռեկրեացիոն և հոգևոր արժեք ունեցող, քաղցրահամ ջրերի ռազմավարական նշանակության շտեմարանի և էկոհամակարգի բնական զարգացման, վերականգնման, բնական պաշարների վերարտադրման, պահպանման և դրանց օգտագործման պետական քաղաքականության իրականացման համար:

2.2 Հատուկ պահպանվող տարածքներ

Ինչպես նշվել է, նախատեսվող գործունեության տարածքը գտնվում է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևան համայնքում:

Տարածաշրջանում է գտնվում «Սևան» ազգային պարկը: Պարկը գտնվում է հայկական հրաբխային լեռնաշխարհի հյուսիսային մասում, Երևան քաղաքից մոտ 60կմ հեռավորության վրա: Պարկի ընդհանուր տարածքը՝ Սևանա լճի հայելու հետ միասին կազմում է 147343 հա, իսկ առանց լճի հայելու՝ 22585 հա:

«Սևան» ազգային պարկի տարածքը բաժանվում է 4 տարածքագործառնական գոտիների՝ արգելոցներ, արգելավայրեր, ռեկրեացիոն և տնտեսական: Պարկի տարածքում կան 4 արգելոցներ՝ «Նորաշենի», «Լիճք-Արգիշի», «Գիլլի» և «Արտանիշի», որոնց ընդհանուր մակերեսը կազմում է 7464 հա, որից ցամաքային տարածքը՝ 4289 հա, իսկ ջրայինը՝ 3175 հա, 2 արգելավայրեր՝ «Գավառագետի» և «Գիհի-կաղնուտային ռելիկտային», որոնց ընդհանուր մակերեսը կազմում է 2652 հա, որից ցամաքային տարածքը՝ 2359 հա, իսկ ջրայինը՝ 293 հա, 4753 հա ընդհանուր մակերեսով ռեկրեացիոն և 11266 հա ընդհանուր մակերեսով տնտեսական գոտի:

Պայմանագրեր

Գոտիներ

- Ունեցողություն
- 1 - 8
- Տնտեսական
- 1 - 13
- Պահպանական գոտի
- Ազգային պարկի սահմանը

Ճանապարհներ

- Պետական
- Սարգսյան
- Յանյանցյան

Զրագրական ցանց

- գետեր
- վտակներ
- չորացող գետեր
- Արվա-Մեծ քունել
- Լճեր
- Բնակավայրեր

- էլեկտրական գծեր
- Գազի գիծ
- Երկաթգիծ

- ★ Գոտիների սահմանային կետեր

2.3 Մթնոլորտային օդ

Օդային ավազանի աղտոտվածության մոնիտորինգային աշխատանքները կատարվում են ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիտորինգի կենտրոն» (ՇՄՏՄԿ) ՊՈԱԿ-ի կողմից:

ՀՀ բնակավայրերի (բացառությամբ Երևան, Վանաձոր, Արարատ, Հրազդան և Գյումրի քաղաքների) մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաների արժեքները ներկայացված են Աղյուսակ 3-ում, որոնց հաշվարկները կատարվել են ըստ տվյալ բնակավայրի ազգաբնակչության թվաքանակի:

ՀՀ բնակավայրերի ազգաբնակչության թվաքանակը ընդունված է համարել ՀՀ-ի ազգային վիճակագրական ծառայության (ԱՎԾ) վիճակագրական տեղեկագրում բերված տվյալները: Համաձայն ՀՀ ԱՎԾ վիճակագրական տեղեկագրի՝ Սևան համայնքում հաշվառված բնակչության թվաքանակը կազմել է 24919 մարդ:

Ելնելով նշված թվաքանակից և ֆոնային կոնցենտրացիաների հաշվարկային արժեքներից (Աղ.3), Մասիս համայնքում աղտոտիչների ֆոնային կոնցենտրացիաների արժեքները գնահատվում են հետևյալ տիրույթում. փոշու մասնիկներ՝ 0,2մգ/մ³, ածխածնի մոնօքսիդ՝ 0,4 մգ/մ³, ազոտի երկօքսիդ՝ 0,008 մգ/մ³ և ծծմբի երկօքսիդ՝ 0,02մգ/մ³:

Աղ. 3 *Մթնոլորտն աղտոտող որոշ նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաները՝ հաշվարկված ըստ բնակավայրերի ազգաբնակչության թվաքանակի (2011թ.-ի մարդահամար)*

Բնակչության քանակը (հազ.)	Նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաները (մգ/մ ³)			
	Ընդհանուր փոշի	Ծծմբի երկօքսիդ	Ազոտի երկօքսիդ	Ածխածնի օքսիդ
10-125	0.4	0.05	0.03	1.5
10-50	0.3	0.05	0.015	0.8
<10	0.2	0.02	0.008	0.4

2.4 Զրագրություն

Սևանա լիճը գտնվում է Գեղարքունիքի մարզում՝ ծովի մակարդակից մոտ 1900 մետր բարձրության վրա: Այն աշխարհի՝ քաղցրահամ ջուր ունեցող 2-րդ բարձրադիր լիճն է՝ Հարավային Ամերիկայի Տիտիկակա լճից հետո: Երկարությունը 70 կմ է, առավելագույն լայնությունը՝ 55 կմ: Հայելու մակերեսը կազմում է 1260 կմ², որով ամենախոշորն է Հարավային Կովկասի տարածքում: Միջին խորությունը 46.8 մ է, ամենախոր վայրը՝ 83 մ (Փոքր Սևան): Զրի ծավալը 32, 92 մլրդ մ³ է: Սևանա լիճը Շորժայի ստորջրյա թմբով բաժանվում է 2 մասի՝ Մեծ Սևանի (37.7 մ միջին խորություն) և Փոքր Սևանի (50.9 մ): Սևանա լիճը Հայկական բարձրավանդակի՝ մեծությամբ երրորդ լիճն է՝ Վանա լճից և Ուրմիոյից հետո: Ի տարբերությունայդ երկուսի՝ բաց լիճ է և ունի քաղցրահամ ջուր: Լիճ են թափվում 28 մեծ ու փոքր գետակներ որոնցից են՝ Արգիճի, Մասրիկ, Գավառագետ, Կարճաղբյուր, Վարդենիս, Ձկնագետ, սակայն սկիզբ է առնում միայն մեկը՝ Հրազդանը: Վերջինիս շնորհիվ ջրերի տարեկան արտահոսքը կազմում է 0.7 կմ³:

Լճի ծագումնաբանական վարկածներից մեկի համաձայն՝ այն առաջացել է չորրորդական ժամանակաշրջանում: Գոյացել է հրաբխային գործունեության հետևանքով՝ միջլեռնային տեկտոնական իջվածքում սառցադաշտային և ձնհալոցքային ջրեր լցվելու արդյունքում: Չորս կողմում առանձնակի շրջապատում են՝ Արեգունու, Սևանի, Վարդենիսի, Գեղամա լեռները: Սևանա լճի ջրերը Հրազդան գետի միջոցով ոռոգում են Արարատյան դաշտը: Հրազդան գետի վրա կառուցված 6 էլեկտրակայանները ձևավորում են հանրապետության ամենամեծ՝ Սևան-Հրազդան կասկադը: Խորհրդային իշխանության տարիներին լճի մակարդակը զգալիորեն իջել է, ինչի հետևանքով տարածաշրջանում առաջացել է էկոլոգիական խնդիր: 1978 թվականին ստեղծվել է Սևան ազգային պարկը: Զրի մակարդակը վերականգնելու համար կառուցվել է Արփա-Սևան (48.3 կմ, 1963–81 թվականներ), ապա՝ Որոտան-Արփա ջրատարները (21, 6 կմ,

2004 թվական): Սևանա լիճ են թափվում 28 գետեր և գետակներ, որոնցից 4-ը՝ Փոքր Սևան, 24-ը՝ Մեծ Սևան:

Գետերի ավազանների մակերեսների գումարը կազմում է 2780 կմ², իսկ միջավազանային տարածությունը՝ 696.0 կմ²: Գետերի մեծ մասի առավելագույն ելքերը, սովորաբար, դիտվում են գարնանային վարարումների ժամանակ: Սակայն կարող են դիտվել նաև ամառ-աշնանային սակավաջուր փուլի ընթացքում, որի պատճառը այս սեզոնում հաճախակի տեղացող տեղատարափ անձրևներն են: Գետերի մեծ մասն ունի լավ

արտահայտված սակավաջրության երկու փուլ՝ ամառ-աշնանային և ձմեռային: Սևանա լճից դուրս է գալիս մեկ գետ՝ Հրազդանը, որի բնական հոսքը մինչև լճի մակարդակի իջեցումը եղել է

110 մլն.մ³ տարեկան: Ներկայումս այս գետը վերածվել է ջրանցքների և ջրատարների մի համակարգի, որով հոսում է Սևանա լճից ոռոգմաննպատակներով վերցվող ջուրը:

Սևանի ավազանի հիդրոերկրաբանական պայմանները բնորոշվում են երկրաբանա-կառուցվածքային, գեոմորֆոլոգիական և ֆիզիկա-աշխարհագրական առանձնահատկություններով:

Երկրաբանա-հիդրոերկրաբանական և երկրաֆիզիկական տեսանկյունից՝ Սևանի ավազանի տարբեր տեղամասեր ունեն ինքնատիպ երկրաբանական կառուցվածք և դրա հետ կապված տարբեր հիդրոերկրաբանական պայմաններ: Այդ տարբերությունները հիմնականում արտահայտվում են երկրաբանական կառուցվածքով, լիթոլոգիական կազմով, ծագմամբ, նստվածքառաջացման պայմաններով և առանձին տեղամասերի գեոմորֆոլոգիական առանձնահատկություններով: Դրա շնորհիվ, որոշ տեղամասերում տարածված են միայն գրունտային ջրեր, իսկ այլ տեղամասերում՝ բացի գրունտային ջրերից, տարածված են նաև ացիաթթու գազով հարուստ ճնշումային և հանքային ջրեր: Հիդրոերկրաբանական տեսակետից նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանում կան ստորգետնյա գրունտային ջրեր, որոնք կապված են միջլավային և լավաների տակ գտնվող հոսքերի հետ, ինչպես նաև չորորդական հասակի լճային նստվածքների հետ:

Ստորգետնյա գրունտային ջրերը գտնվում են 100մ-ից խորը հորիզոններում: Տարածաշրջանի մակերևութային էոզիան լավ նկատելի է թեք լանջերի վրա:

Սևանի ջրավազանային կառավարման տարածք

Ձկնագետ գետի ջրի որակը Մեմյոնովկա գյուղից վերև և գետաբերանի հատվածներում գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս):

Մասրիկ գետի ջրի որակը Վերին Շորժա գյուղից վերև հատվածում գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ «վատ» (5-րդ դաս)՝ պայմանավորված վանադիումով և ծարիրով:

Սոթք գետի ջրի որակը Սոթք գյուղից վերև հատվածում գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված նիտրատ իոնով, ալյումինով, վանադիումով, բարիումով և ծարիրով:

Կարճաղբյուր գետի ջրի որակը Ախպրաձոր գյուղից վերև հատվածում գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ «անբավարար» (4-րդ դաս)՝ պայմանավորված ամոնիում իոնով:

Վարդենիս գետի ջրի որակը Վարդենիկ գյուղից վերև հատվածում գնահատվել է

«լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված ամոնիում իոնով, մանգանով:

Մարտունի գետի ջրի Գեղիովիտ գյուղից վերև հատվածում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված մանգանով և ալյումինով, գետաբերանի հատվածում՝

«անբավարար» (4-րդ դաս)՝ պայմանավորված մանգանով և ալյումինով:

Արգիճի գետի ջրի որակը Լեռնահովիտ գյուղից վերև հատվածում գնահատվել է

«լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված վանադիումով և երկաթով:

Ծակքար գետի ջրի որակը գետաբերանի հատվածում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված մոլիբդենով, վանադիումով և երկաթով:

Շողվազ գետի ջրի որակը գետաբերանի հատվածում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված ֆոսֆատ իոնով, մոլիբդենով, վանադիումով և երկաթով:

Գավառագետ գետի ջրի որակը Ծաղկաշեն գյուղից վերև հատվածում գնահատվել է

«միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված երկաթով, գետաբերանի հատվածում «անբավարար» (4-րդ դաս)՝ պայմանավորված ֆոսֆատ իոնով և վանադիումով:

Արփա-Սևան ջրատարի ջրի որակը գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված մոլիբդենով, մանգանով և երկաթով:

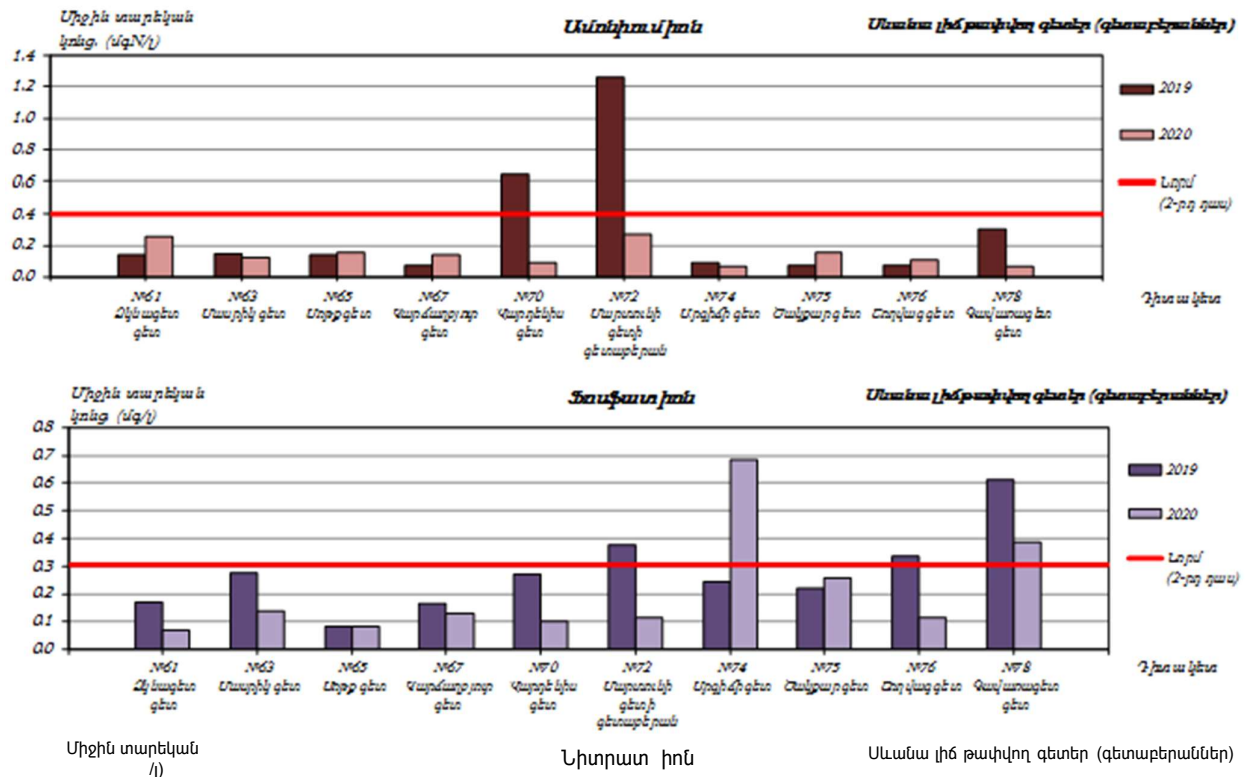
Սևանա լիճ

2020 թվականի հուլիսին Սևանա լճի ջրի որակի ուսումնասիրության նպատակով ջրի նմուշառումն իրականացվել է 14 դիտակետում, ջրի նմուշները վերցվել են ափամերձ և ափից կենտրոն գոտիներից: Ափամերձ գոտուց ջրի նմուշները վերցվել են և՛ մակերևութային (մինչև 0.5 մ խորության), և՛ հատակամերձ շերտերից: Սևանա լճից վերցված փորձանմուշներում, ձկնատնտեսական նորմերի նկատմամբ գնահատման համաձայն, ՍԹԿ-ն գերազանցել են պղնձի, քրոմի, մանգանի, վանադիումի և սելենի կոնցենտրացիաները: Թթվածնի քիմիական պահանջի սահմանային թույլատրելի

կոնցենտրացիան գերազանցվել է 1.2-3.1 անգամ, պղնձինը՝ 1.2-2 անգամ, քրոմինը՝ 2.1-3 անգամ, մանգանինը՝ 4.4-5.3 անգամ, վանադիումինը՝ 5.2-5.5 անգամ, սելենինը՝ 1.9-2.8 անգամ: Որոշված մյուս ցուցանիշների պարունակությունները դիտվել են ձկնատնտեսական սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների տիրույթներում:

Սևանա լճի աղտոտման հավանական պատճառ են հանդիսանում նաև կոմունալ-կենցաղային կեղտաջրերի, ինչպես նաև գյուղատնտեսական հոսքաջրերի՝ առանց պատշաճ մակարդակով մաքրվելու արտահոսքերը Սևանի ՋԿՏ-ի գետեր կամ անմիջապես Սևանա լիճ: Ամբողջապես չմաքրված կեղտաջրերը իրենց հետ գետեր, իսկ այնուհետև լիճ են տանում ազոտի և ֆոսֆորի զգալի քանակություն:

Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում ազոտի և ֆոսֆորի պարունակությունները ներկայացված են ստորև գրաֆիկական տեսքով:

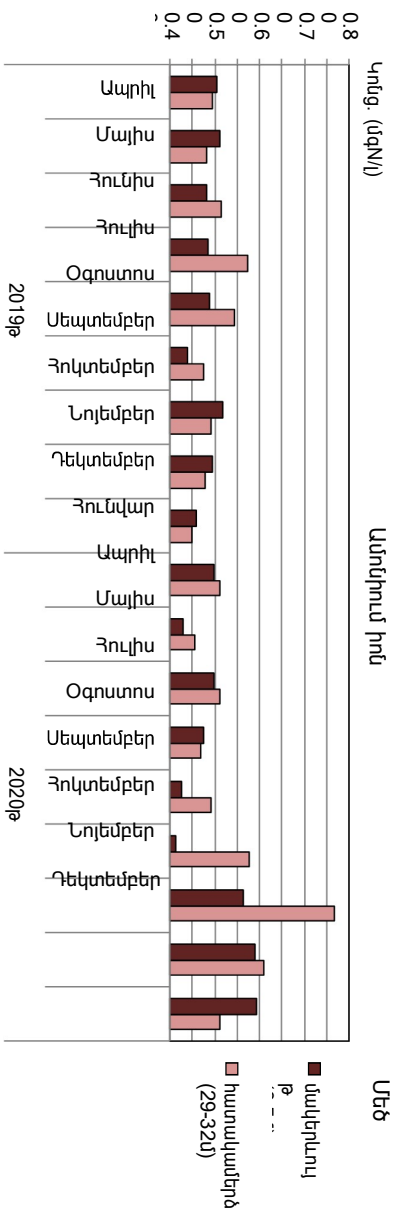
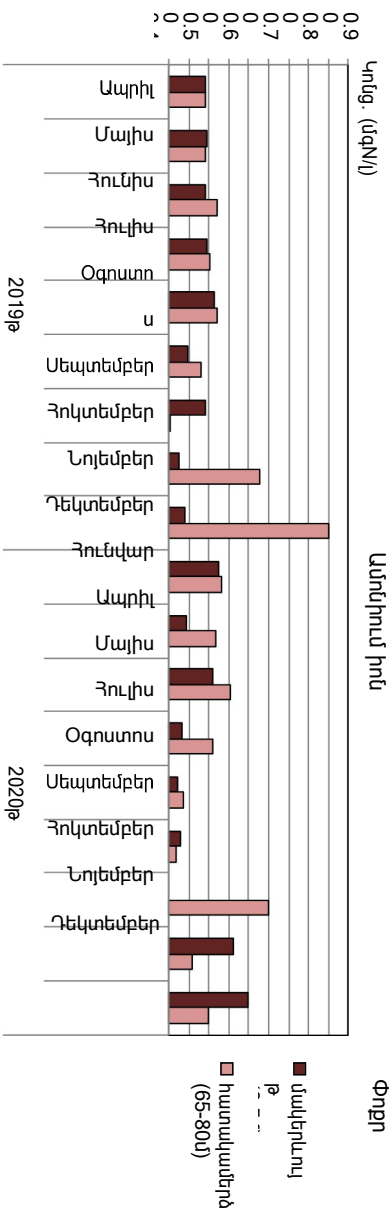
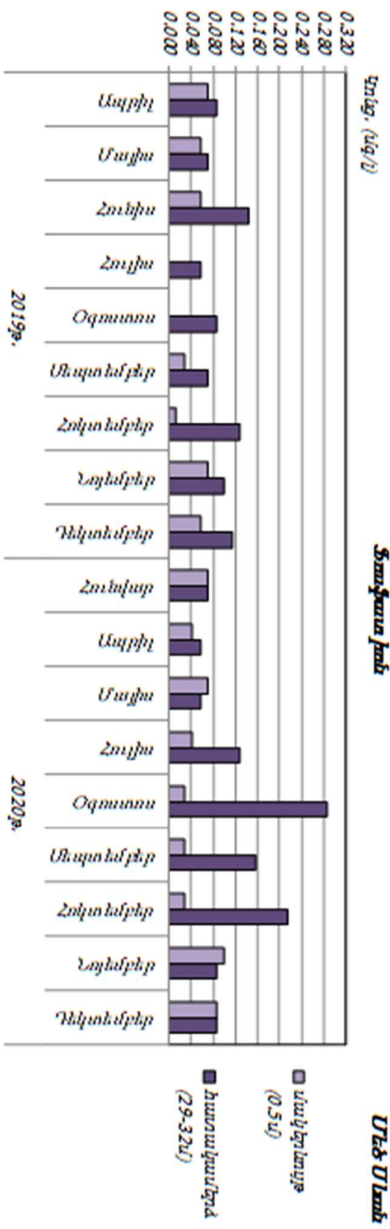
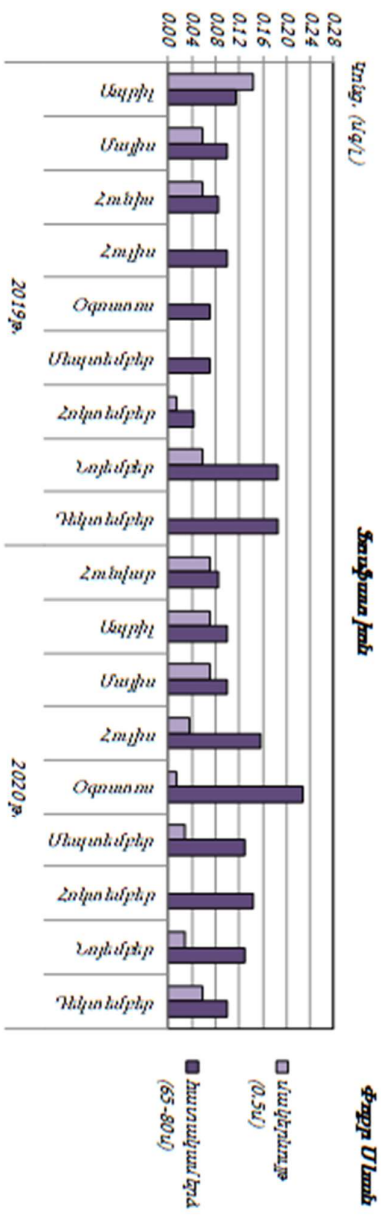
2019

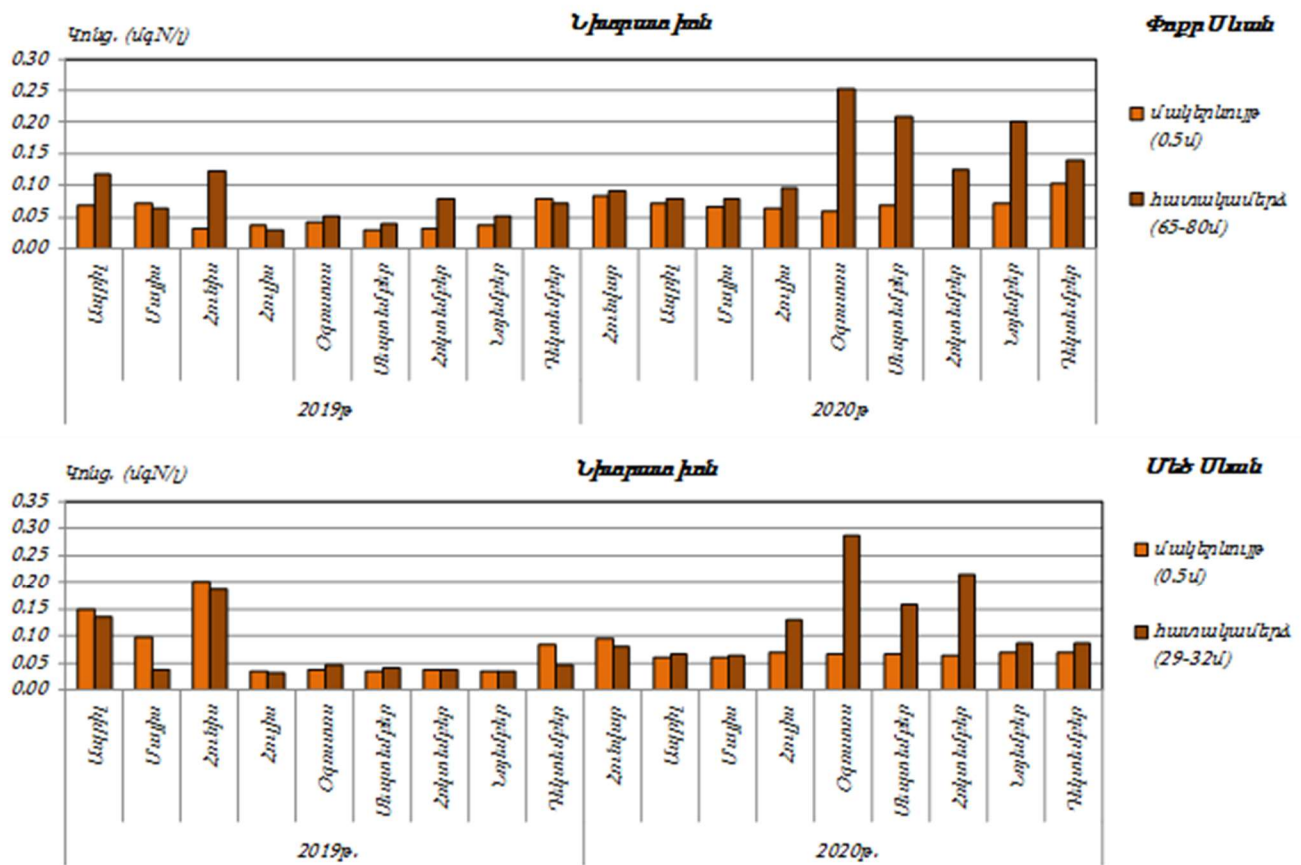
2020

Լորմ
(2-րդ դաս)

78

Դիտակետ

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Սևանի ՋԿՏ-ում հիդրոերկրաբանական մշտադիտարկումները կատարվում են 11 ստորերկրյա ջրաղբյուրներում: Կենտրոնական հրաբխային լեռնաշղթաների հիդրոերկրաբանական մարզում առկա է 5 դիտակետ՝ բնաղբյուր: Ակունք գյուղի վարչական տարածքի N1053 դիտակետում 2019 թվականին աղբյուրի բարձր ծախսերը նկատվել են ապրիլ-հուլիս, իսկ ցածրը՝ հոկտեմբեր-մարտ ամիսներին: Նշված ժամանակահատվածում ծախսերը տատանվել են 0.74-0.82/վ սահմաններում՝ կազմելով շուրջ 10%:

Գավառ քաղաքի վարչական տարածքի N 2014 բնաղբյուրի ծախսը 2019 թվականին տատանվել է 1.61-1.9/վ կազմելով շուրջ 15%: Այստեղ ընդհանուր հանքայնացումը տարեկան կտրվածքում փոփոխվել է 0.33-0.36գ/լ, իսկ ընդհանուր կոշտությունը՝ 2.87-3.93 մգ.համ/լ: Նշված դիտակետերում դիտարկումները սկսվել են 2011թ (N1053) և 2015 թվականին (N2014): Նշված

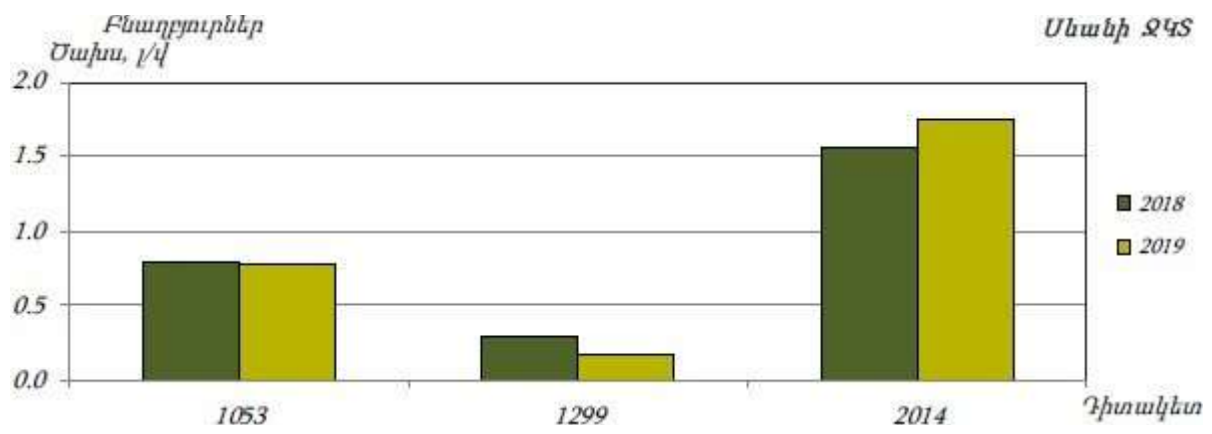
ժամանակահատվածում միջին տարեկան ծախսերը N1053 դիտակետում տատանվել են 0.65-0.86/վ, իսկ N2014-ում՝ 1.55-1.6/վ համապատասխանաբար կազմելով 24% և

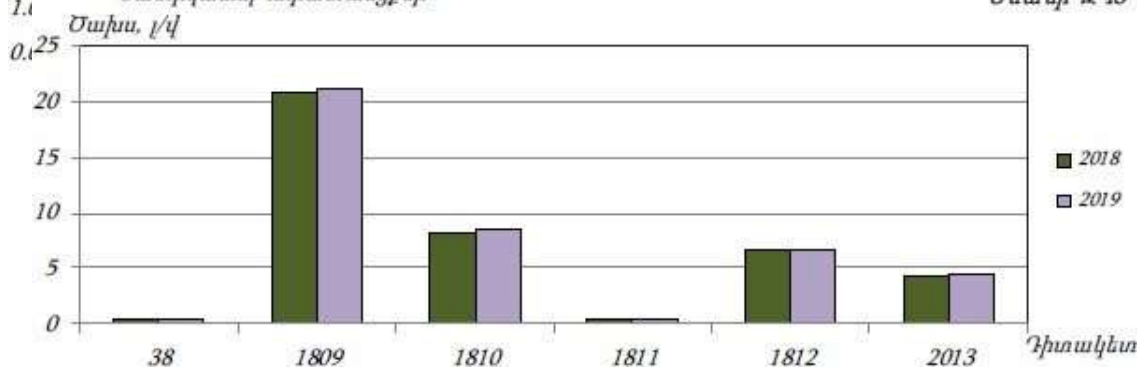
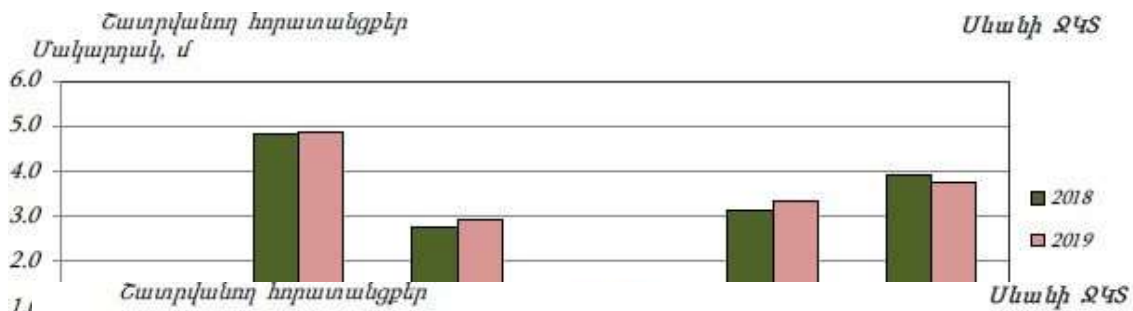
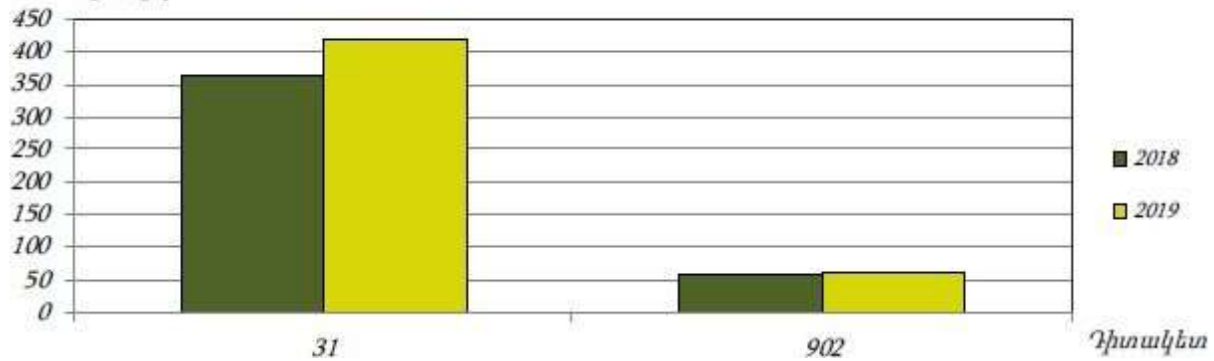
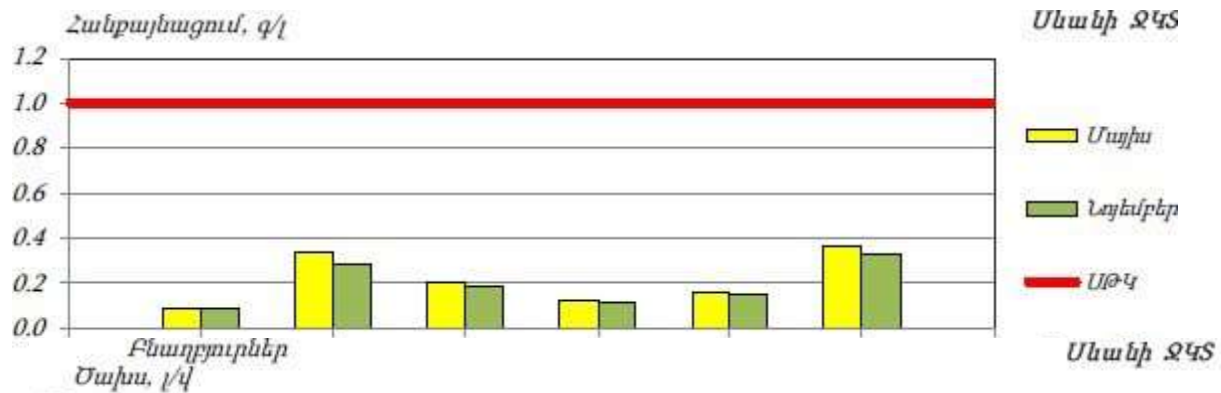
3%: Ընդհանուր հանքայնացման բարձր նշանակությունը՝ 376մգ/լ նկատվել է 2018թ նոյեմբերին, իսկ ցածրը՝ 303մգ/լ 2017թ նոյեմբերին:

Սևանի գոգավորությունում դիտարկումները կատարվել են 6 դիտակետերում, որոնք

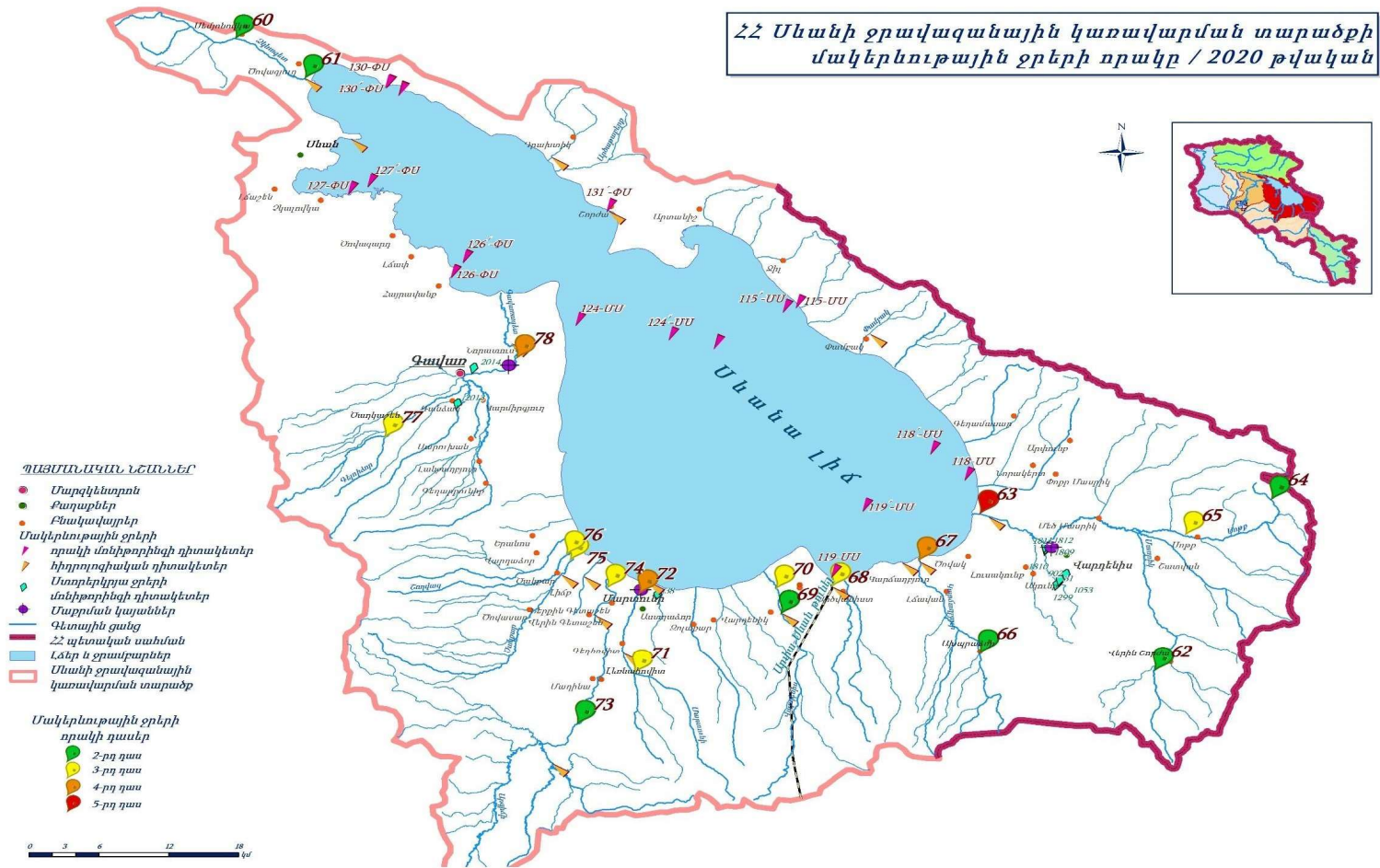
շատրվանող հորատանցքեր են: Համաձայն 2019 թվականին դիտարկումների, տարվա ընթացքում դիտակետերի ծախսի փոփոխությունները աննշան են և գրանցվել են 8.03- 9.12լ/վ (N1810) և 6.58—6.81 լ/վ (N1812): Ծախսերի ամենաբարձր նշանակությունը նկատվում է սեպտեմբեր ամսին, իսկ ցածրը՝ դեկտեմբեր- հունվար ամիսներին: Մայիս— օգոստոս ամսիներին նկատվում է ծախսերի սինուսոիդի տեսքի փոփոխություններ, որը պայմանավորված ոռոգման նպատակով օգտագործող հորերի աշխատանքով: 2011- 2018թթ նշված հորատանցքերի միջին տարեկան ծախսերը տատանվել են 7.5—11.2լ/վ (N1810) և 4.3— 6.7լ/վ (N1812) սահմաններում: Բոլոր դիտակետերում միջին տարեկան ծախսերը փոփոխվում են իջեցումներով և բարձրացումներով, չի նկատվում բարձրացման կամ իջեցման ընդհանուր միտում: Աննշան փոփոխություններ են նկատվում նաև ստորերկրյա ջրերի ընդհանուր հանքայնացման և ընդհանուր կոշտության նշանակություններում:

Ներկայումս Սևանի ՋԿՏ-ում չեն նկատվում ստորերկրյա ջրերի քանակի և որակի նշանակալի փոփոխություններ: Դրանք աննշան են և պայմանավորված են բնական պայմաններով: Ամռան շրջանում հորատանցքերի ծախսերի սինուսոիդի տեսքի փոփոխությունները պայմանավորված են ոռոգման հորերի աշխատանքով, որոնց քանակը ավելանում է տարիների ընթացքում: Հնարավոր է, որ արդյունքում ստացվի ստորերկրյա ջրերի գերշահագործում և դադարի Սևանա լճի սնումը ստորերկրյա ջրերի խորքային հոսքի հաշվին: Արդյունքում կավելանա Սևանա լճի աղտոտման ընթացքը Այդ պատճառով առաջարկում ենք ոռոգման նպատակով հնարավորության սահմաններում օգտագործել Մասրիկ, Արգիչի և Գավառագետ գետերի ջրերը:

ՀՀ Մեանի ջրավազանային կառավարման տարածքի մակերևութային ջրերի որակը / 2020 թվական

Սևանա լիճ

Սևանա լճի ջրի որակի ուսումնասիրության նպատակով ջրի նմուշառումն իրականացվել է 14 դիտակետում, ջրի նմուշները վերցվել են ափամերձ և ափից կենտրոն գոտիներից: Ափամերձ գոտուց ջրի նմուշները վերցվել են և՛ մակերևութային (մինչև

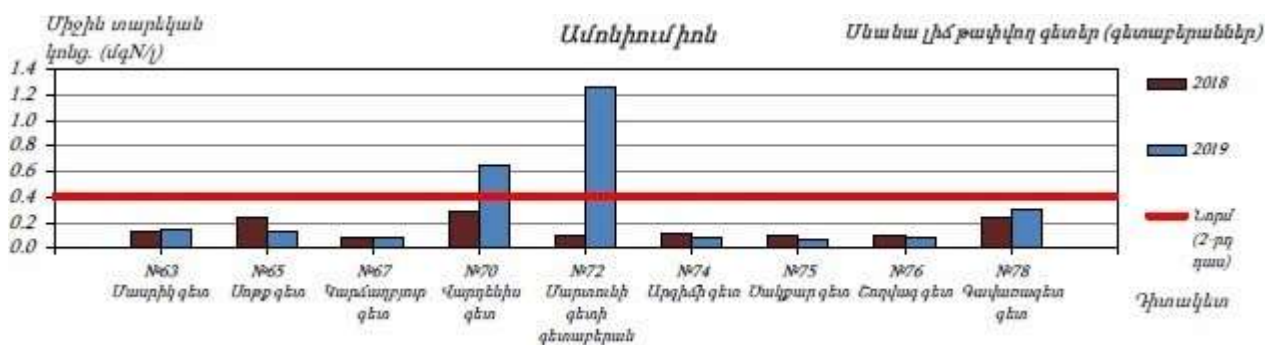
0.5 մ խորության) և՛ հատակամերձ շերտերից: Սևանա լճից վերցված փորձանմուշներում, ձկնատնտեսական նորմերի գնահատման համաձայն, ՍԹԿ-ն գերազանցել են ԹՔՊ-ի, ամոնիում իոնի, պղնձի, քրոմի, մանգանի, վանադիումի և սելենի կոնցենտրացիաները: ԹՔՊ-ի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիան գերազանցվել է՝ 1.2-1.4 անգամ, ամոնիում իոնինը՝

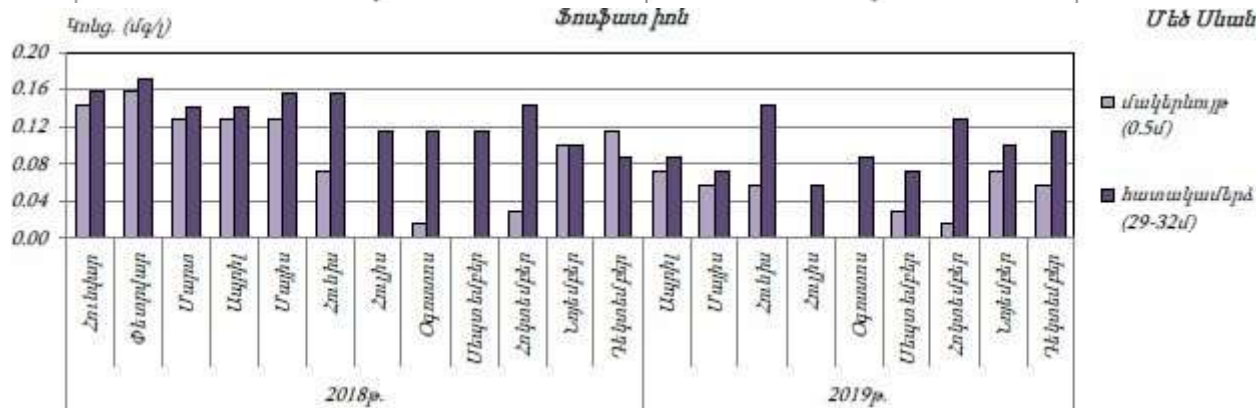
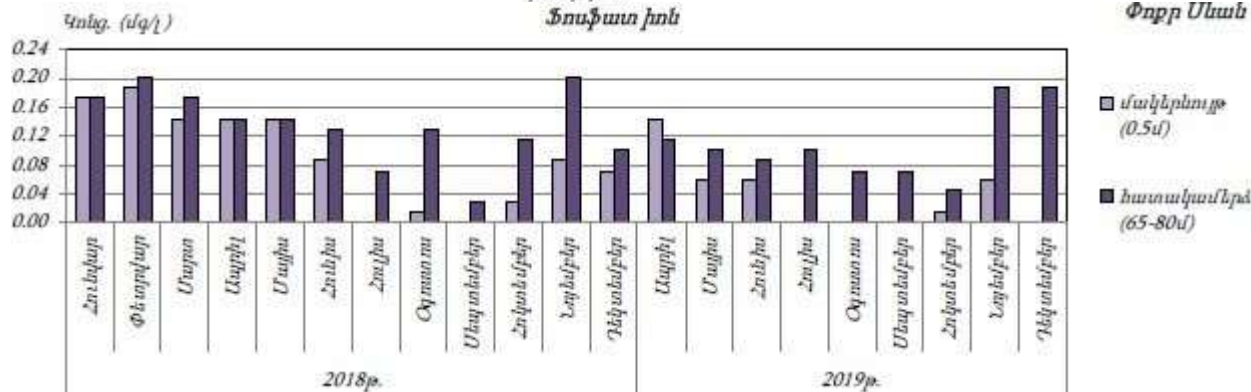
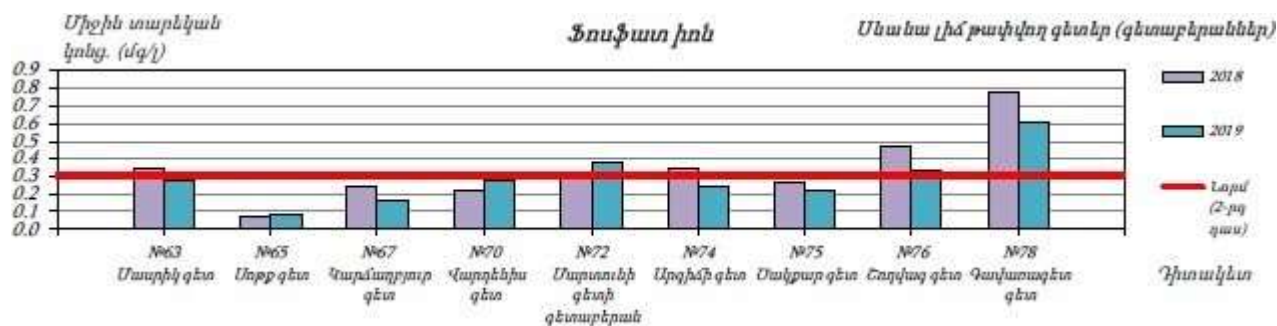
1.3 անգամ, պղնձինը՝ 1.7-3.7 անգամ, քրոմինը՝ 4.4-6.6 անգամ, վանադիումինը՝ 4.4-5.3 անգամ, սելենինը՝ 2.8-3.3 անգամ: Որոշված մյուս ցուցանիշների պարունակությունները դիտվել են ձկնատնտեսական սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների տիրույթներում:

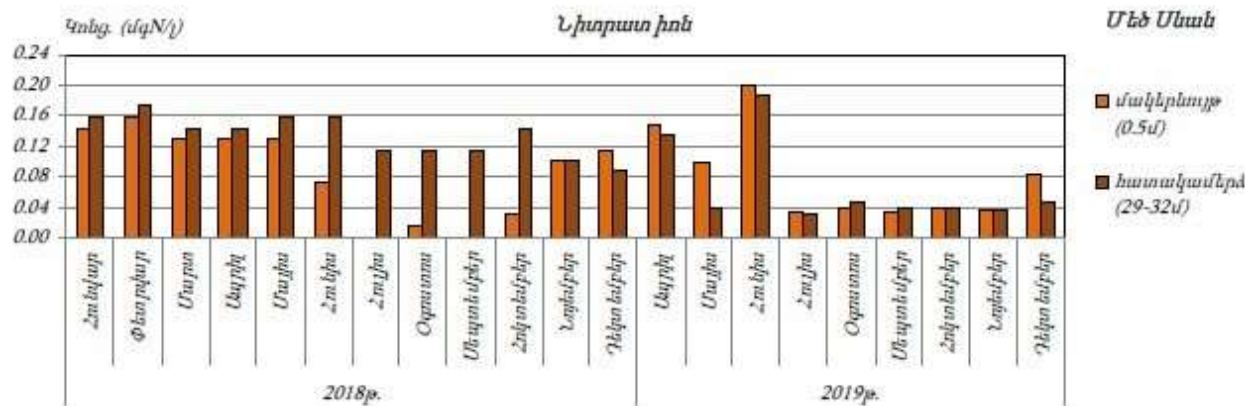
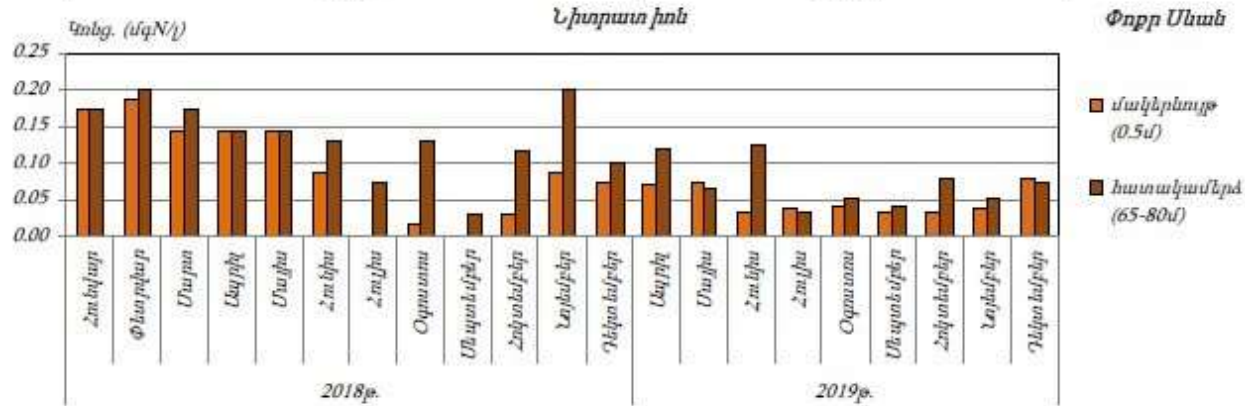
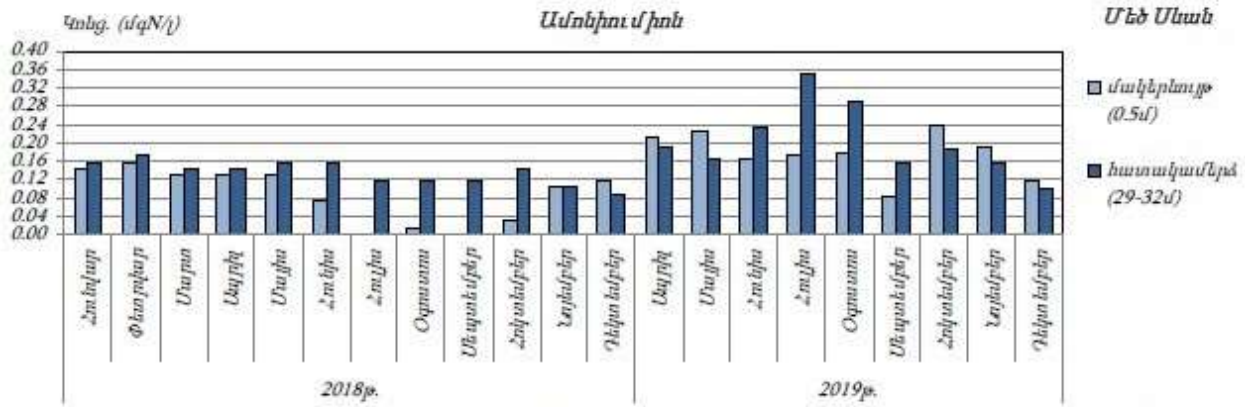
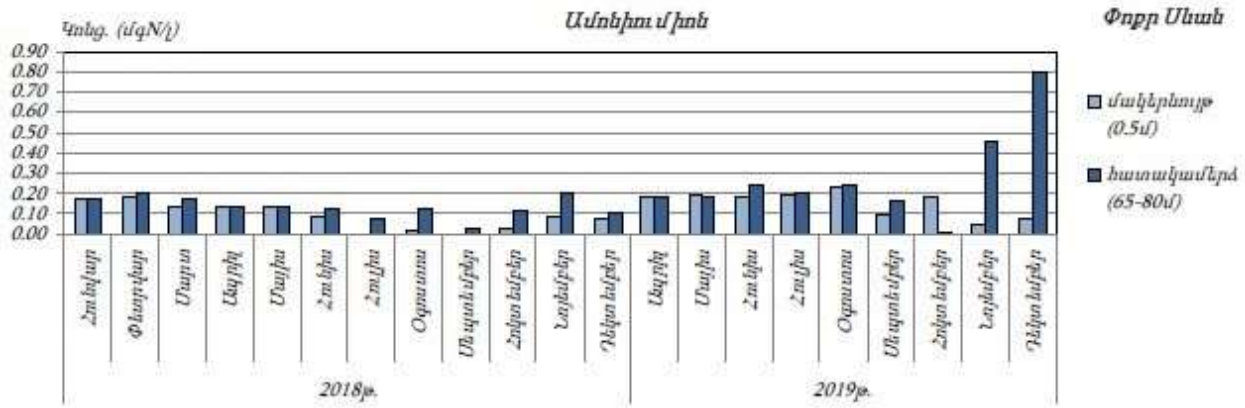
Սևանա լճում կապտականաչ ջրիմուռների աճի հնարավոր պատճառ հանդիսանում են լճի ջրի վաղ տաքացումը և լճում բավարար քանակությամբ կենսածին տարրերի՝ հատկապես ֆոսֆորի առկայությունը: Վերջին տարիներին դիտվում է Սևանա լճում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիայի աճ:

Սևանա լճի աղտոտման հավանական պատճառ են հանդիսանում նաև կոմունալ- կենցաղային կեղտաջրերի՝ առանց պատշաճ մակարդակով մաքրվելու արտահոսքերը Սևանի ՋԿՏ-ի գետեր կամ անմիջապես Սևանա լիճ: Ամբողջապես չմաքրված կոմունալ-կենցաղային կեղտաջրերը իրենց հետ գետեր, իսկ այնուհետև լիճ են տանում ազոտի և ֆոսֆորի զգալի քանակություն:

Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում ազոտի և ֆոսֆորի պարունակությունները ներկայացված են ստորև գրաֆիկական տեսքով.

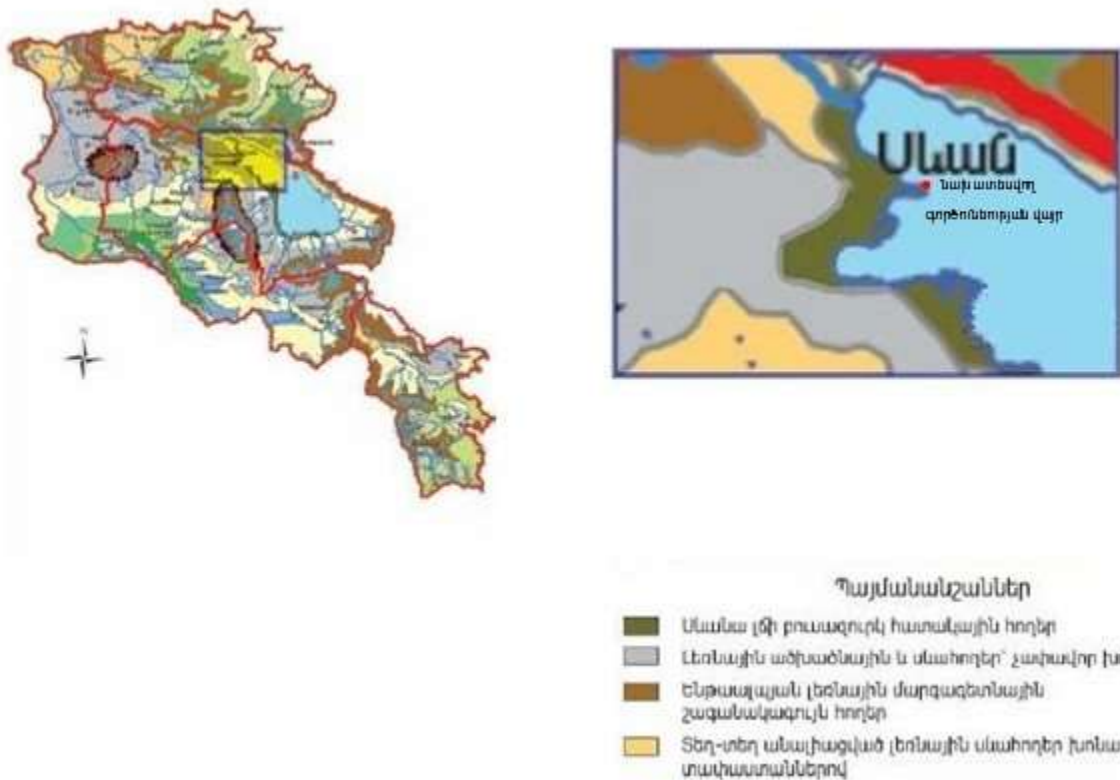
2.5 Հողային ռեսուրսներ

«Սևան» ազգային պարկի տարածքի մեծ մասը կազմում են Սևանա լճից ազատված հողագրությունները: Դրանք ավազային են, թեթև, հումուսի աննշան պարունակությամբ: Հիմնականում ձևավորվել են հողագրությունի 3 խմբեր, որոնք ունեն հողագոյացման տարբեր ուղղություններ՝ խոնավ մարգագետնային ավազային, թերի զարգացած ավազակոպճային և սապրոքելիտային տափաստանացված:

Զգալի տարածք են զբաղեցնում թերի զարգացած ավազակոպճային հողագրությունները: Գետերի հովիտներում և դրանց դարավանդներում ձևավորվել են գետահովտադարավանդային հողերը: «Սևան» ազգային պարկի Գիհի-կաղնուտային ռելիկտային, Սևանա թերակղզու արևելյան և Արտանիշ թերակղզու կենտրոնական ու արևելյան բլրապատ և լեռնոտ հատվածներում հանդես են գալիս լեռնատափաստանային չոր, իսկ 2400 մ և ավելի բարձրություններում՝ լեռնամարգագետնային հողերի տիպերը:

Նախատեսվող գործունեության վայրի հողերը՝ Նկար 7:

Նկար 7. Նախատեսվող գործունեության վայրի հողի կատեգորիան

2.6 Կլիման և օդերևութաբանական պայմանները

Տարածաշրջանի կլիման չորային է: Տարվա տաք կեսին դիտվում են նաև խորշակային եղանակներ՝ խոնավության նվազագույն արժեքներով: Ձմեռը չափավոր ցուրտ է, գերիշխում է թույլ սառնամանիքային անհողմ եղանակ: Ձմեռային եղանակային ռեժիմը ձևավորում է մթնոլորտի յուրովի թթվածնային ռեժիմ, դիտվում են թթվածնի կշիռային պարունակության մաքսիմում արժեքներ, որոնք աստիճանաբար նվազում են ըստ բարձրության: Ձմռան սեզոնում լիճը ծածկվում է սառույցով, և լճի ջրային ավազանի ազդեցությունը ավամերձ ցամաքի թերմիկ ռեժիմի վրա զգալի նվազում է: Ամռանը գերակշռում է «արևոտ չափավոր խոնավ» եղանակային տիպը՝ նվազագույն տեղումների քանակով, որոնք ուղեկցվում են նաև ամպրոպային երևույթներով: Ամառը տաք է, չոր և անհողմ: Գարնանից ամառ անցումը տեղի է ունենում աստիճանաբար՝ շնորհիվ լճի ջրային ավազանի ազդեցության: Տարածաշրջանը լանդշաֆտային, եղանակա-կլիմայական, միկրոկլիմայական պայմաններով շահավետորեն տարբերվում է մյուսներից: Տարածքը բաց է և չի էկրանավորվում բարձր լեռնագագաթներով: Տարվա ընթացքում տարածաշրջանում դիտվում է արևափայլի մեծ տևողություն (2747 ժամ), ինչպես նաև ուլտրամանուշակագույն ճառագայթների տարեկան դրական բալանս:

Կլիմայաբուծության պայմաններ

Սևանի ավերի կլիման յուրահատուկ է: Լեռնաշղթաներով շրջափակված լինելու պատճառով, համեմատաբար քիչ տեղումներ են լինում:

Սևանի կլիման չափավոր չոր կլիմաների կարգին է պատկանում: Արեգակի ճառագայթման տևողությամբ (2500-2800 ժամ/տարեկան) Սևանը գերազանցում է բոլորհայտնի առողջարանային վայրերին և նույնիսկ ևրոպական հոշակավոր արևաբուծական առողջարաններին: Սևանի ավազանի տարբեր հատվածների կլիմայաբուծության պայմանները գնահատվել են՝ օգտագործելով «Կուրորտաբանության և ֆիզիկական բժշկության» ԳՀԻ կլիմայաբուծության պայմանների համալիր վերլուծության առաջավոր մեթոդները: Այդ մեթոդով տրվում է մարդու ջերմային զգացողության գնահատականը՝ էկվիվալենտ-էֆեկտիվ (ԷԷՁ) և ռադիացիոն էկվիվալենտ - էֆեկտիվ (ՌԷԷՁ) ջերմաստիճանների որոշումով (էկվիվալենտ - էֆեկտիվ ջերմաստիճանը՝ օդի ջերմաստիճանի, խոնավություն և քամու համատեղ ազդեցության դեպքում մարդու ջերմային զգացողության գնահատականն է):

Սևանի հյուսիս - արևմտյան, հյուսիսային, հյուսիս - արևելյան ավերում (Շորժայից մինչև «Ինտուրիստ մոթել») և հարավ—արևելյան ավերում (Ծովակից մինչև Արեգունի գյուղը) սահմանափակող գործոն է համարվում քամու արագությունը (> 5 մ/վրկ): Ուժեղ քամիների պատճառով այդ ավերում արևաբուծության օրերի թիվը տատանվում է ամռան ամիսներին 5-8 %: Մյուս ավերում, որտեղ քամու արագությունը տատանվում է 2,74,5 մ/վրկ, կլիմայաբուծության պայմանները բարենպաստ են (օդաբուծության համար բարենպաստ օրերի թիվը ամռան ամիսներին տատանվում է 2,0-25,0%, առավելագույնի հասնելով հարավային 29 ավերում): Ավելի բարենպաստ են արևաբուծության պայմանները, որոնք տատանվում են 15,0-18,0%-ից մինչև 43,0-64,0 %, առավելագույնի հասնելով հարավային ավերում: Բալնեոլոգիական բուժման համար պիտանի հանքային աղբյուրներով շատ հարուստ է Սևանի ավազանը: Հանքային ջրերի խոշոր պաշարներ կան Գավառ քաղաքի տարածքում, Գավառագետի կիրճում (Սևանի հանքավայրը): Բուժիչ ջրերը նման են Հանքավանի, Եսենտուկիի ջրերին և կարող են օգտագործվել բալնեոլոգիայի, ինչպես նաև խմելու - բուժման նպատակով:

Հանքային ջրի աղբյուրներ կան Լիճք, Մարտունի, Ն. Գետաշեն, Վ. Գետաշեն, Երանոս բնակավայրերի միջև ընկած տարածքում (Լիճքի հանքավայր) և Ծովագյուղից հարավ ընկած տարածքում:

Հանքային ջրերի օգտագործման ակտիվ գործոններն են՝ հանքային ջրի մեծ պաշարները, ռեկրեացիոն շինարարության համար ռեզերվային տարածքների առկայությունը, տարածքի կլիմայաբուծության համար բարենպաստ պայմանները (օդաբուծության համար կոմֆորտային օրերի թիվը կազմում է 15.0-55.0%): Սևանա լճի ավազանում բուժման կազմակերպման համար

ակտիվ գործոն է տորֆի խոշոր հանքավայրերի (Գիլիի հանքավայրը, Մարտունու տարածաշրջանի հանքային ցեխերը) առկայությունը, որոնց թերապևտիկ արժեքը Կուրորտաբանության և ֆիզիկական բժշկության ԳՀԸ-ում և Երևանի Գյուղատնտեսական Ակադեմիայում ապացուցվել է ֆիզիկական-քիմիական և կլինիկական ուսումնասիրությունների միջոցով: Ամենատարբեր հիվանդությունների (օստեոմիելիտներ, խրոնիկ պոլիարտրիտ, կանացի և մաշկային հիվանդություններ և այլն) բուժման փորձը տորֆային ցեխերի կիրառմամբ հաջողությամբ իրականացվել է Վարդենիսի հիվանդանոցում:

Սևանի ավազանում ձմեռային սպորտի (լեռնադահուկային) կազմակերպման պայմանները բարենպաստ են: Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ դահուկային սպորտով զբաղվելու սեզոնի տևողությունը կապված է 10 սմ և ավելի ձյան շերտի առկայության հետ:

Ջերմաստիճանը

Թերմիկ ռեժիմը բավականին բարենպաստ է՝ տարեկան միջին ջերմաստիճանը 5.3°C, ամենատաք ամսվանը 15.9oC (օգոստոս), ամենասառը ամսվանը՝ -5.5°C (հունվար): Բացարձակ նվազագույն ջերմաստիճանը կազմում է -33°C, իսկ բացարձակ առավելագույնը՝ 33°C:

Աղյուսակ 6. Օդի միջին ամսական և տարեկան ջերմաստիճանը, °C

Բնակավայրի օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Բարձրություն ծովի մակարդակից, մ	Միջին ջերմաստիճանը ըստ ամիսների, °C											Միջին տարեկան, °C	Բացարձակ նվազագույն, °C	Բացարձակ առավելագույն, °C	
		Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր				Դեկտեմբեր
Սևան լճային (լճ.)	1917	-5.5	-5.3	-1.9	3.5	8.4	12.4	15.7	15.9	12.8	8	2.5	-2.8	5.3	-33	33

Խոնավությունը

Տարածաշրջանում հարաբերական խոնավությունը առավոտյան ժամերին 62 % է, իսկ ցերեկը հասնում է 55%-ի: Միջին խոնավության ցուցանիշները տատանվում են 68-75% միջակայքում:

Տարեկան միջին արժեքը 72%: Ձմռանը քամիները հիմնականում ուղղված են դեպի լճի կենտրոնը, որի հետևանքով խոնավությունը հեռացվում է ավիամերձ գոտուց:

Աղյուսակ 7. Օդի հարաբերական խոնավության տվյալները

Բնակավայրի, օդերևութա- բանական կայանի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը, %														
	ըստ ամիսների											Միջին տարեկան, %	Միջին ամսական ժամը 15-ին		
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր		դեկտեմբեր	ամենացուրտ ամսվա, %	ամենաշոգ ամսվա, %
Սևան լճային (Լճ.)	74	75	74	71	74	73	73	73	69	68	71	74	72	67	63

Մթնոլորտային տեղումները

Տարածաշրջանում տարվա տաք կեսին դիտվում են 349 մմ տեղումներ, որոնք ուղեկցվում են նաև ամպրոպային երևույթներով: Տարվա տաք կեսին դիտվում են նաև խորշակային եղանակներ՝ խոնավության նվազագույն արժեքներով:

Մթնոլորտային տեղումների տարեկան քանակությունը կազմում է 484 մմ: Ձյան ծածկույթը սկսում է ձևավորվել նոյեմբերի երրորդ տասնօրյակից, իսկ 2000 մ-ից բարձր Գեղամա լեռների հյուսիսային լանջերին՝ հոկտեմբերի երկրորդ կեսից: Հաստատուն և կայուն ձյան ծածկույթը ձևավորվում է դեկտեմբերին, որի միջին բարձրությունը հունվար-փետրվար ամիսներին հասնում է 25-35 սմ-ի, իսկ ավամերձ գոտում 10-20 սմ- ի:

Աղյուսակ 8. Մթնոլորտային տեղումները %

Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Տեղումների քանակը												միջին ամսական օրական առավելագույն , մմ			Ձևածածկույթ		
	ըստ ամիսների												Տարեկան	Առավելագույն տասնօրյակային բարձրությունը, մմ	Տարվա մեջ ձևածածկույթով օրերի քանակը	Ձյան մեջ ջրի առավե- լագույն քանակը, մմ		
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր						
Սևան լճային (լճ.)	14	19	28	53	87	76	49	37	33	43	29	16	484	71	121	-		
	13	24	33	29	38	51	56	55	35	55	31	16	56					

Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Միջին տարեկան մթնոլորտային ճնշում, (հՊա)	Ամիսներ	Կրկնելիությունը, % ըստ ուղղությունների Միջին արագությունը, մ/վ								Անհողմության կրկնելիությունը, %	Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Միջին տարեկան արագությունը, մ/վ	Ուժեղ քամիներով (≥15մ/վ) օրերի քանակը	Հաշվարկային արագությունը, մ/վ, որը հնարավոր է մեկանգամ «ո» տարիների ընթացքում		
			Հյուսիսային (Հս)	Հյուսիս-Արևելյան	Արևելյան (Արլ)	Հարավ-Արևելյան (ՀվԱրլ)	Հարավ (Հվ)	Հարավ-Արևմտյան (ՀվԱրմ)	Արևմտյան (Արմ)	Հյուսիս-Արևմտյան					20	50	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Սևան ք.	805,5	հունվար	3	2	2	2	1	7	58	25	13	4,2	3,3	25	24	26	28
			4,1	4,0	3,3	2,7	2,9	5,3	5,4	3,7							
		ապրիլ	5	9	23	8	4	16	28	7	20	3,3					
			3,9	3,7	3,2	2,5	3,8	6,3	5,5	3,4							
		հուլիս	18	35	31	6	3	2	3	2	17	3,1					
			4,7	4,1	3,2	2,	2,1	2,	3,1	2,8							

[illegible]

Աղյուսակ 9

Բնակավայրի, օդերևութաբանա կան կայանի անվանումը	Գումարային (ուղիղ և ցրված) ճառագայթումը հորիզոնական մակերևույթին անամպ երկնքի դեպքում, ՄՋ/մ ²												
	ըստ ամիսների												Տարեկան գումարային
	Հունիս	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Սևան	35 6	45 3	70 0	818	98 7	97 8	99 5	917	695	54 7	375	311	813 3

Արևափայլի տնտղությունը

Աղյուսակ 10

Բնակավայրի, օդերևութաբա- նականկայան իանվանումը	Տնտղությունը ըստ ամիսների, ժամ												Տարեկան գումարայի ն
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Սևանա լիճ	148	148	178	185	245	294	324	311	267	229	161	139	2629

Անարև օրերի քանակը

Աղյուսակ 11

Բնակավայրի, օդերևութաբա- նական կայանի անվանումը	ըստ ամիսների												Տարեկան
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Մեանա լիճ	3	2	2	2	0,4	0,1	0,1	0,1	0,5	1	2	3	16

Արեգակի բարձրությունը հորիզոնի նկատմամբ

Աղյուսակ 12

Աշխարհագրական նկայնություն, աստ. հս. լ.	Բարձրությունը ըստ ամիսների. աստիճան											
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
38	30,8	39,2	49,8	61,7	70,8	75,3	73,6	66,2	55,1	43,6	33,6	28,7
40	28,8	37,2	47,8	59,7	68,8	73,3	71,6	64,2	53,1	41,6	31,6	26,7
42	26,8	35,2	45,8	57,7	66,8	71,3	69,6	62,2	51,1	39,6	29,6	24,7

2.7 Կենսաբազմազանություն

2.7.1 Բուսական աշխարհ

Սևանի ավազանի բնական ցամաքային էկոհամակարգերն են՝ մարգագետինները, տափաստանները, անտառային և նոսրանտառային համակեցությունները, ինչպես նաև ժայռա-քարացրոնային և լճի ջրերից ազատված համալիրները: Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանը հիմնականում տափաստանային է, տափաստաններին բնորոշ բուսականություն հատիկաբուսականության գերակշռությամբ, բլրի արանքներում և քարակույտերի մոտ թփերի և առանձին ծառերի առկայությամբ:

Ազգային պարկում և դրա պահպանական գոտում հայտնի են շուրջ 60 բուսատեսակներ, որոնք օգտագործվում են կամ կարող են օգտագործվել որպես դեղաբույսեր: Շուրջ 100 բուսատեսակներ համարվում են ուտելի: Պարկի և դրա պահպանական գոտու տարածքից հայտնի են նաև 267 տեսակի, ենթատեսակի և ձևերի մակրոմիցետներ (պարկի տարածքում՝ 121 տեսակ, պահպանական գոտում՝ 228 տեսակ): Նշված մակրոսկոպիկ սնկերից շուրջ 100 տեսակը ուտելի են, որոնցից առավելապես տարածված են հետևյալները՝ ականջասունկ սովորական կամ կախասունկ (*Pleurotus ostreatus*), յուղասունկ հատիկավոր (*Suillus granulatus*), շեկլիկ (*Lactarius deliciosus*), աղվեսասունկ (*Cantharellus cibarius*), կոճղասունկ մարգագետնային (*Marasmius oreades*), շամպինյոն սովորական (*Agaricus campestris*), շամպինյոն դաշտային (*Agaricus arvensis*), գոմաղբասունկ սպիտակ, փրչոտ (*Coprinus comatus*), շարքասնկերից (*Tricholomataceae*)՝ կոճղասունկ աշնանային (*Armillaria mellea*), լեպիստա մանուշակագույն ոտիկով (*Lepista personata*), շարքասունկ հողամոխր ագույն (*Tricholoma terreum*): Բացի այդ, հանդիպում են նաև 58 տեսակի մակրոսկոպիկ սնկեր, որոնք ունեն բուժիչ հատկություններ: 24 տեսակի սնկեր թունավոր են: Դրանցից են՝ խոզուկասունկ (*Paxillus involutus*), կեղծ կոճղասունկ (*Hypholoma fasciculare*), ճանճասպան հովազային (*Amanita pantherina*), շամպինյոն 1411 դեղնամաշկ (*Agaricus xanthodermus*), գոմաղբասունկ թեփուկավոր (*Coprinus picaceus*), սարդոստայնասնկեր (*Cortinarius*), թելիկասնկեր (*Inocybe*), շարքասնկեր (*Tricholoma*) ցեղերի որոշ տեսակներ և այլն:

Ռելիեֆային առանձնահատկությունների շնորհիվ Սևանի ավազանի բուսականությունն ունի վառ արտահայտված մոզաիկ բնույթ: Ցածրադիր

վայրերում աչքի են ընկնում անապատները ու կիսաանապատները, որոնք առաջացել են լճից ազատված ավազուտների վրա և ունեն երկրորդային ծագում: Այդ տեսակներից որպես ռելիկտային համակեցություններ պահպանվել են՝ տորֆային ճահճուտները, քարացրոնային և ժայռային բուսական խմբավորումները, փովոդ թփուտները՝ ցածրաճ գիհուտներ (*Juniperus depressa*) և այլն: Տարածաշրջանում հանդիպող բուսատեսակները ներկայացված են ստորև Աղյուսակ 9 -ում: Աղյուսակում ընդգրկված բույսերի որոշ տեսակները ներկայացված են Նկար 8 -ում:

Աղյուսակ 9. Տարածաշրջանում հանդիպող բուսատեսակները

№	Բույսի հայերեն անվանումը	Բույսի լատիներեն անվանումը
1	Ազնվամորի	Rubus idaeus
2	Աղվեսագի եղեգանման	Alopecurus arundinaceus
3	Անթառամ ոսկեգույն	Helichrysum callichrysum
4	Ասպիրակ աղեղնեզր	Spiraea crenata
5	Արոսենի սովորական	Sorbus aucuparia
6	Գառան դմակ մեծ	Sedum telephium
7	Գերիմաստի	Viburnum lantana
8	Դաշտավլուկ սոխուկակիր	Poa bulbosa
9	Դժնիկ լուծողական	Rhamnus cathartica
10	Եղինջ երկտուն	Urtica dioica
11	Թրաշուշան կովկասյան	Gladiolus caucasicus
12	Լավատեր թուրինգիական	Lavatera turingiaca
13	Լոշտակ սպիտակ	Bryonia alba
14	Խատուտիկ Ստեփենի	Taraxacum stevenii
15	Շորենի սովորական	Berberis vulgaris
16	Կակաչ արևելյան	Papaver orientale
17	Կակաչ հայկական	Papaver armeniacum
18	Կակաչ սակավատերև	Papaver paucifoliatum
19	Կատվադաղձ մերկ	Nepeta nuda
20	Կատվադաղձ Մուսինի	Nepeta mussini
21	Կատվախոտ դեղատու	Valeriana officinalis
22	Հազարատերևուկ սովորական	Achillea millefolium
23	Հիրիկ փոքր	Iris pumila
24	Մատիտեղ ճնճղուկի	Polygonum aviculare
25	Մատուռի ուղիղ	Potentilla recta
26	Նեղտերևի	Chamaenerium angustifolium
27	Շուշանաբանջար սոխուկավոր	Chaerophyllum bulbosum
28	Շուշանաբանջար ոսկեգոծ	Chaerophyllum aureum
29	Պտեր արական	Dryopteris filix mas
30	Սեզ սպիտակ	Agrostis alba
31	Սիզախոտ մարգագետնային	Phleum pratense
32	Սրոհունդ ալպիական	Hypericum alpestre
33	Սրոհունդ խոցված	Hypericum perforatum
34	Սրոհունդ մշտիկատերևանման	Hypericum hyssopifolium
35	Մասրենի Հրաչի	Rosa hrachiana
36	Մասրենի առատափուշ	Rosa spinosissima
37	Վիկ մկան	Vicia cracca
38	Տանձենի կովկասյան	Pyrus caucasica
39	Տուղտավարդ թավրիզյան	Alcea tabrisiana
40	Փրփրուկ վեցաթերթ	Filipendula hexapetala
41	Օշինդր արևելյան	Artemisia orientalis
42	Օշինդր դառը	Artemisia absinthium

Նկար 8. Տարածաշրջանում հանդիպող բուսատեսակները

Տուղտավարդ թավրիզյան - *Alcea tabrisiana*

Սրտիկունդ մշտիկատերևանման - *Hypericum hyssopifolium*

Վիկ մկան - *Vicia cracca*

Լավատեր թուրինգիական - *Lavatera turingiaca*

Նիզախոտ մարգագետնային - *Phleum pratense*

Փրփրուկ վեցաթերթ - *Filipendula hexapetala*

Մատիտեղ ճնճղուկի - *Polygonum aviculare*

Ասպիրակ աղեղնեզր - *Spiraea crenata*

Կակաշ արևելյան - *Papaver orientale*

Կատվադաղձ Մուսիկի - *Nepeta mussini*

Տարածաշրջանում լայն տարածում ունեն Ազնվամորու (*Rubus idaeus*), Վարդառատափուռի (*Rosa spinosissima*), Մասրենի Հրաչի (*Rosa hrachiana*) և Ասպիրակ աղեղնեզրի (*Spiraea crenata*) մացառուտները, որոնց արանքներում հանդիպում են Ծորենի սովորականը (*Berberis vulgaris*) և Լոշտակ սպիտակը (*Bryonia alba*): Տարածաշրջանում հանդիպում են նաև՝ Տանձենի կովկասյան (*Pyrus caucasica*), Արոսենի սովորական (*Sorbus aucuparia*) և Դժնիկ լուծողական (*Rhamnus cathartica*) ծառեր: Ավելի հաքավ ընկած տարածություններում տարածված են գիհու և կաղնու անտառների հիմնական խմբավորումները: Տարածաշրջանում հանդիպող՝ ՀՀ կարմիր գրքում ևԲՊՄՄ Կարմիր ցուցակում գրանցված բուսատեսակների ցուցակը բերված է ստորև Աղյուսակ 10- ում, իսկ դրանց լուսանկարները՝ Նկար 9-ում:

Աղյուսակ 10. Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանում հանդիպող՝ ՀՀ Կարմիր գրքում ընդգրկված հազվագյուտ, անհետացող բուսատեսակները

№	Բուսատեսակ		ԲՊՄՄ-ի Կարմիր ցուցակում ունեցած կատեգորիան ⁴
	Հայերեն	Լատիներեն	
1	Անողնուցուկ Գրոսհեյմի	<i>Puccinellia grossheimiana</i> V.I.Krecz.	EN
2	Արոսենի հայաստանյան	<i>Sorbus hajastana</i> Gabr.	VU

Նկար 9. Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանում հանդիպող՝ ՀՀ Կարմիրգրքում ընդգրկված հազվագյուտ, անհետացող բուսատեսակների լուսանկարները

Արոսենի հայաստանյան - *Sorbus hajastana* Gabr.

Անողնուցուկ Գրոսհեյմի - *Puccinellia grossheimiana* V.I.Krecz.

Ինչպես արդեն նշվել է, նախատեսվող գործունեության վայրը գտնվում է Սևան համայնքում, այս հատվածը գտնվում է մարդածին ազդեցության ներքո և կիրառվում է որպես հանգստյան գոտի: Նախատեսվող գործունեության տարածք կարճաժամկետ այցելության և ուսումնասիրության ընթացքում հազվագյուտ, Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակներ չեն հանդիպել:

2.7.2 Կենդանական աշխարհ

Տարածաշրջանի այս հատվածը ներկայացված է բավականի լայն տարածված հարուստ կենսաբազմազանությամբ, ինչպես նաև մի քանի կարմիրգրքային տեսակներով: Կենդանիների կարմիրգրքային տեսակները տարածված են հիմնականում պահպանված չխախտված բնական տարածքներում և չինգիլների մոտ: Տարածաշրջանում ամենատարածված և բազմաքանակ կենդանիներն են մկնանման կրծողները և մանր թռչնատեսակներ, որոնք հանդիսանում են գիշատիչ թռչունների և կենդանիների, այդ թվում կարմիրգրքային կենդանատեսակներից որոշների համար որպես կերային օբյեկտներ: Տարածաշրջանում հանդիպող կենդանատեսակները ներկայացված են ստորև Աղյուսակ 11-ում: Աղյուսակում ընդգրկված կենդանիների որոշ տեսակները ներկայացված են Նկար 10-ում:

Աղյուսակ 11. Տարածաշրջանում հանդիպող կենդանատեսակները

№	Կենդանու հայերեն անվանումը	Կենդանու լատիներեն անվանումը
1	Թխակապույտ աղավնի	Columba livia
2	Ժուլան	Lanius collurio
3	Լոր	Coturnix coturnix
4	Խայտաբղետ քարակեռնեխ	Monticola saxatilis
5	Հոպուպ	Upupa epops
6	Մեծ ճուռակ	Buteo buteo
7	Մոխրագույն ագռավ	Corvus corone
8	Մոխրագույն արտույտ	Calandrella rufescens
9	Մոխրագույն կաքավ	Perdix perdix
10	Ոսկեգույն մեղվակեր	Merops apiaster
11	Պարող քարաթռչնակ	Oenanthe isabellina
12	Ջրածիծառների տեսակներ	Chlidonias
13	Սև կեռնեխ	Turdus merula
14	Սևաճակատ շամփրուկ	Lanius minor
15	Սևավիզ քարաթռչնակ	Oenanthe finschii
16	Սովորական կաչաղակ	Pica pica
17	Սովորական հողմավար բազե	Falko tinnunculus
18	Սովորական ճայ	Corvus monedula
19	Սովորական որոր	Larus ridibundus
20	Սովորական սարյակ	Sturnus vulgaris
21	Սովորական սիտեղ	Sitta europaea
22	Սովորական քարաթռչնակ	Oenanthe oenanthe
23	Տափաստանային արտույտ	Melanocorypha calandra
24	Փուփուկավոր արտույտ	Galerida cristata
25	Աղվես	Vulpes vulpes
26	Աքիս	Mustela nivalis
27	Գորշուկ/ Փորսուղ	Meles meles
28	Դաշտամկներ	Microtinae
29	Համստեր	Cricetus cricetus
30	Զյան դաշտամուկ	Chionomys nivalis
31	Նապաստակ	Lepus europaeus
32	Գայլ	Canis lupus
33	Ընագայլ	Canis aureus

Նկար 10. Տարածաշրջանում հանդիպող կենդանատեսակները

Լոր - *Coturnix coturnix*

Մոխրագույն ագռավ - *Corvus corone*

Թխակապույտ աղավնի - *Columba livia*

Սովորական հողմավար բազե - *Falco tinnunculus*

Հուպոպ - *Upupa epops*

Սովորական սիտեղ - *Sitta europaea*

Ալիս - *Mustela nivalis*

Դաշտամկներ - *Microtinae*

Լապաստակ - *Lepus europaeus*

Չամստեր - *Cricetus cricetus*

Տարածաշրջանում հանդիպող՝ ՀՀ կարմիր գրքում և ԲՊՄՄ Կարմիր ցուցակում գրանցված 5 կենդանատեսակների ցուցակը բերված է ստորև Աղյուսակ 12-ում, իսկ դրանցից որոշների լուսանկարները՝ Նկար 11-ում:

Աղյուսակ 12. Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանում հանդիպող՝ ՀՀ Կարմիրգրքում ընդգրկված կենդանատեսակները

№	Կենդանատեսակ		ԲՊՄՄ-ի Կարմիր ցուցակում ունեցած կատեգորիան ⁶
	Հայերեն	Լատիներեն	
1	Հարթ խխունջ	Gyraulus laevis	EN
2	Մոխրաայտ սուզակ	Podiceps grisegena Boddaert	VU
3	Թշնա կարապ	Cygnus olo	VU
4	Մոխրագույն սագ	Anser anser	VU
5	Խայտաբաղ	Tadorna tadorna	VU
6	Լայնակտուց բաղ	Anas clypeata Linnaeus	VU
7	Սպիտակաճակատ սագ	Anser albifrons	VU

№	Կենդանատեսակ		ԲՊՄՄ-ի Կարմիր ցուցակում ունեցած կատեգորիան ⁶
	Հայերեն	Լատիներեն	
8	Կարմիր ցին	Milvus milvus	EN
9	Սպիտակապոչ արծիվ	Haliaeetus albicilla Linnaeus	EN
10	Գիշանգլ	Neophron percnopterus Linnaeus	EN
11	Տափաստանային արծիվ	Aquila nipalensis orientalis Hodgson	VU
12	Աղավնաբազե	Falco columbarius Linnaeus	DD
13	Սապան	Falco peregrinus Tunstall	VU
14	Հայկական որոր	Larus armenicus Buturlin	VU
15	Ներկարար	Coracias garrulus	VU

EN (Endangered) - վտանգված տեսակ VU (Vulnerable) - խոցելի տեսակ

Նկար 11. Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանում հանդիպող՝ ՀՀ
Կարմիրգրքում ընդգրկված կենդանատեսակների լուսանկարները

Տափաստանային արծիվ - *Aquila nipalensis*

Ներկարար - *Coracias garrulus*

Հայկական որոր - *Larus armenicus*

Մոխրապտ սուզակ - *Podiceps grisegena* Boddaert

Լայնակտուց բադ - *Anas clypeata* Linneus

Հարթ խիտունջ - *Gyraulus laevis*

Ինչպես արդեն նշվել է, այս հատվածը գտնվում է մարդածին ազդեցության ներքո և կիրառվում է որպես հանգստյան գոտի: Նախատեսվող գործունեության տարածքում Կարմիր գրքում գրանցված կենդանատեսակները բացակայում են, քանի որ տնտեսապես յուրացված գոտի է:

2.8 Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանի սոցիալ-տնտեսական վիճակը

Սևան համայնքի սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի նկարագրության համար հիմք են հանդիսացել համայնքի ավագանու կողմից 26.12.2016թ.-ին ընդունված «ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևան համայնքի 2017-2021թթ. հնգամյա զարգացման ծրագիր» թիվ 11-Ն որոշումը և Սևան համայնքի անձնագիրը:

Սևան համայնք՝ ք. Սևան

Բնակավայրը 1842թվականին հիմնադրել են եկվոր ռուս աղանդավորները և կոչել են Ելենովկա: 1935թվականին այն վերանվանվեց Սևան: 1961 թվականին բնակավայրին շնորհվեց շրջանային ենթակայության քաղաքի կարգավիճակ /մեկ ավանով և 10 գյուղով/, իսկ 1967թվականին՝ հանրապետական ենթակայության: Հայաստանի վարչատարածքային նոր բաժանմամբ Սևանը, որպես ինքնուրույն համայնք, ներառում է Սևան քաղաքը, Ցամաքաբերդ, Գոմաձոր թաղամասերը, Գազարին գյուղը:

Համայնքի վարչական տարածքը՝ 1764.68հա ,

Բնակչությունը՝ 25919 մարդ:

Հեռավորությունը մարզկենտրոն Գավառից՝ 37 կմ, հեռավորությունը մայրաքաղաք Երևանից՝ 60 կմ, Բարձրությունը ծովի մակարդակից՝ 1925 մ:

Սևան համայնքը գտնվում է Սևանա լճի Հյուսիս-Արևմտյան ափին՝ ծովի մակերևույթից 1925 մետր բարձրության վրա, լճից 200-250մ հեռավորության վրա:

Սևան քաղաքային համայնքը հարակից է Վարսեր, Ծովագյուղ, Լճաշեն համայնքներին (հեռավորություն նախատեսվող գործունեության վայրից՝ 4 կմ:

Իր աշխարհագրական դիրքով Սևանը Հայաստանի ամենալեռնոտ շրջաններից է. գտնվում է Արեգունի, Փամբակի և Գեղամա լեռնաշղթաների հանգուցակետում: Համայնքն իր ափամերձ տարածքներով զբոսաշրջությամբ, հանգստի, առողջարանային հիանալի բնակավայր է: Այն առաձևանում է ջրային ռեսուրսներով, բնապահպանական և մշակութային հուշարձաններով: Ներկայումս սոցիալ-տնտեսական զարգացման առաջնահերթություններից է փոքր և միջին բիզնեսի, զբոսաշրջության գործի զարգացումը, որոնց ուղղությամբ իրականացվում են ծրագրեր՝ ներգրավելով տեղական միջոցալի կազմակերպությունների ներուժը: Համայնքում զարգացած է ծառայությունների մատուցման ոլորտը, գործում են կրթական, առողջապահական, մշակութային հաստատություններ, սպասարկող

կազմակերպություններ և ընկերություններ, բանկային մասնաճյուղեր, կապի օպերատորների մասնաճյուղերի գրասենյակներ: Համայնքի բնակարանային տնտեսության պահպանումն իրականացվում է գործող 7 համատիրությունների միջոցով, որոնք ընդգրկում են 213 բազմաբնակարան շենք: Համայնքային ոչ առևտրային 11 կազմակերպությունների՝ 5 մանկապարտեզների, Հովհ. Այվազովսկու անվան արվեստի, Վ. Սարգսյանի անվան երաժշտական դպրոցների, Ն. Դազարյանի անվան մանկապատանեկան մարզադպրոցի, Վ. Ստեփանյանի անվան Գրադարանների կենտրոնացված համակարգի, Ս. Զաքարյանի անվան համայնքային մշակութային կենտրոնի գործունեության շնորհիվ նախադպրոցական կրթության իրականացումը, մարզամշակութային առօրյան, երեխաների արտադպրոցական աշխատանքների կազմակերպումն իրականացվում է համակարգված և նպատակային: Համայնքում գործում է 3 նախակրթարան՝ «Սևանի թիվ 1 «Բողբոջ» մուր-մանկապարտեզ» ՀՈԱԿ-ի, Սևանի թիվ 5 և Սևանի թիվ 6 միջնակարգ դպրոցների հենքի վրա: Համայնքային մշակութային կյանքի ոլորտն ապահովում են «Սևան», «Հայորդիք», «Նազանի» ժողովրդական պարերի համույթները, տիկնիկային թատրոնը, Հ. Իգիթյանի անվան գեղագիտական դաստիարակության Սևանի մասնաճյուղը: Համայնքում գործում է 4 հիմնական, 3 միջնակարգ և 1 ավագ դպրոց, արհեստագործական ուսումնարան, քոլեջ, ֆրանկոֆոն ակումբ, Ջրային մարզաձևերի մարզադպրոց: Սևանում է գտնվում «Սևան զազային պարկ» ՊՈԱԿ-ը, որի բնագիտական թանգարանն էլ Սևանա լճի, տարածաշրջանի կենդանական և բուսական աշխարհի, ժողովրդագրության, ավանդույթների ամբողջական ցուցանմուծների և ցուցադրությունների եզակի վայր է:

Համայնքում գործում է «Սևանի ԲԿ» ՓԲԸ-ն, որը սպասարկում է Սևան և հարակից համայնքների բնակչության բժշկական պահանջները:

2.9 Պատմամշակութային և բնության հուշարձանները

Գեղարքունիքի մարզի բնակավայրերը հարուստ են պատմամշակութային ժառանգությամբ, որը խթան է հանդիսանում այդ մարզում զբոսաշրջության և ռեկրեացիոն գործառույթներն առավել զարգացնելու համար: Հանրապետության տարածքում գտնվող հուշարձաններն ըստ արժեքավորման չափանիշների դասակարգվում են հանրապետական և տեղական նշանակության: Սևան համայնքում առկա են բազմաթիվ հուշարձաններ:

ՀՀ Կառավարության 2003թ. հունվարի 9-ին թիվ 80-Ն որոշմամբ հաստատված՝ Հայաստանի Հանրապետության Գեղարքունիքի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական ցուցակի համաձայն, Սևան համայնքի տարածքում կան թվով 4 պատմամշակութային հուշարձաններ, որոնք ներկայացված են ստորև Աղյուսակ 13-ում:

Թվարկված պատմամշակութային հուշարձաններից ոչ մեկը չի գտնվող նախատեսվող գործունեության տարածքում:

Աղյուսակ 13. Սևան համայնքի պատմամշակութային հուշարձանները

4.4. Սևան քաղաք

N	Հուշարձանախումբը, հուշարձանը	Ժամանակը	Տեղը բնակավայրի նկատմամբ, հասցեն	Նշանակությունը հանրապետական, տեղական	Ծանոթագրություն	Հուշարձանի համարը	Հուշարձանի ենթահամարը (ենթահամարը)
1.			ԱՄՐՈՅ ՄԵԾԵՓ	մթա 3-1 հզմ	0,6 կմ հս-ամ	Հ	Գոմաձոր թաղամաս, Մեծեփի գագաթին, քաղաքի հեռուստաաշտա-րակի մոտ
2.			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	9-20-րդ դդ.	հվ-աե մասում	Տ	Ցամաքաբերդ թաղամասի եզրին, երկաթգծից ձախ
			խաչքար	9-10-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին, ստորին մասը չի

						պահպանվել
		խաչքար	11-րդ դ.		Հ	ընկած գետնին
		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին, եզրերը վնասված, վերին ձախ մասը չի պահպանվել
		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	երկատված, կանգնեցված գետնին
		խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին, եզրերը ջարդված
		խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին, վերնամասը՝ չի պահպանվել
		տապանաքար՝ լիմեցի Կարապետ վարդապետի	16-17-րդ դդ.		Տ	
		տապանաքար՝ Թումանի	1701 թ.		Տ	
		տապանաքար՝ Խաչատուրի	1708 թ.		Տ	
		տապանաքար՝ Մասունի	1731 թ.		Տ	
3.		ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	9-20-րդ դդ.	հս-ամ մասում	Տ	Գոմաձոր թաղամասի հս եզրին, գործող գերեզմանոցի հվ մասում
4.		ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱ ՇՏ	մթա 2-1 հզմ	հս եզրին	Հ	Ցամաքաբերդ թաղամասում, «Սևան» հյուրանոցից 300մ աե
5.		ԵԿԵՂԵՑԻ	9-10-րդ դդ.	0,1 կմհս	Տ	Գոմաձոր թաղամաս, միջնադարյան գերեզմանոցի տարածքում, ավերված եկեղեցուց աե
		գերեզմանոց	10-17-րդ դդ.		Տ	
5.1.1		խաչքար	12-րդ դ.		Հ	խրված հողի մեջ
5.1.2		խաչքար՝ Սարգսի	12-13-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին, երկատված
5.1.3		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	կիսով խրված հողի մեջ
5.1.4		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	խրված հողի մեջ
5.1.5		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին, երկատված
5.1.6		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին, երկատված
5.1.7		խաչքար	13-րդ դ.		Հ	խրված հողի մեջ

5.1.8	խաչքար	13-րդ դ.		Հ	ընկած գետնին, եզրերը վնասված
5.1.9	խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին
6.	ԵԿԵՂԵՑԻ	1924 թ.	հս-ամ մասում	S	Գոմաձոր թաղամասի եզրին, Մեծեփ սարի լանջին
7.	ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ	19-րդ դ.	հս-աե մասում	S	Ցամաքաբերդ թաղամասի կնտ.-ում
	խաչքար	11-րդ դ.		Հ	ազուցված աե պատին, արտաքուստ
	խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	հվ ավանդատանը, ձախ եզրը ջարդված
	գերեզմանոց	11-19-րդ դդ.		S	եկեղեցուց հվ
7.3.1	խաչքար	12-րդ դ.		Հ	ընկած գետնին
7.3.2	խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	խրված հողի մեջ

	7.3.3	խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	պատվանդանին
8.		խաչքար	9-10-րդ դդ.	հս-աե մասում	Հ	Ցամաքաբերդ թաղամաս, «Սևան» հանգստյան տան տարածքում, պատվանդանին, վերին և ստորին ձախ անկյունները կոտրված
9.		խաչքար	11-12-րդ դդ.	հս-աե մասում	Հ	Ցամաքաբերդ թաղամաս, հյուրանոց տանող ճանապարհից աջ, նորաշեն սրբատեղիի բեմին
10		խաչքար	11-12-րդ դդ.	հս-աե մասում	Հ	Ցամաքաբերդ թաղամաս, հյուրանոց տանող ճանապարհից աջ, նորաշեն սրբատեղիի բեմին
11.		խաչքար	11-12-րդ դդ.	հս-աե մասում	Հ	Ցամաքաբերդ թաղամաս, հյուրանոց տանող ճանապարհից աջ, նորաշեն սրբատեղիի բեմին
12.		խաչքար	11-12-րդ դդ.	հս-աե մասում	Հ	Ցամաքաբերդ թաղամաս, հյուրանոց տանող ճանապարհից աջ, նորաշեն սրբատեղիի բեմին
13.		խաչքար	11-12-րդ դդ.	հս-աե մասում	Հ	Ցամաքաբերդ թաղամաս, հյուրանոց տանող ճանապարհից աջ, նորաշեն սրբատեղիի բեմին
14.		ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏ ՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1980 թ.	ք. մ.	Տ	Գոմաձոր թաղամաս ճարտ.՝ Ս. Մանվելյան
15.		ՄԱՏՈՒՌ ԹՈՒԻՍ ՄԱՆՈՒԿ	16-րդ դ.	ամ մասում	Տ	Գոմաձոր թաղամաս, Մեծեփ սարի աե յանջին
		խաչքար	12-րդ դ.		Հ	ագուցված աե պատին, ներքուստ
		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	ագուցված ամ պատին, ներքուստ

		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	ներսում, երկատված
		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին
		խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	կանգնեցված ներսում
16.		ՄԱՏՈՒՌ ԹՈՒԽ ՄԱՆՈՒԿ	16-17-րդ դդ.	համասու	Տ	Ցամաքաբերդ թաղամաս
17.		ՌԵՍՏՈՐԱՆԻ ՇԵՆՔ. «ԾՈՎԻՆԱՐ» ՌԵՍՏՈՐԱՆԸ	1963 թ.	Սևանի ավիին	Տ	Ճարտ.՝ Ռ. Բարայեյան
18.		ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ. ՍԵՎԱՆԻՎԱՆՔԸ	9-20-րդ դդ.	համասու	Հ	թերակղզում
		Էկեղեցի և Առաքելոց	874 թ.		Հ	
18.1.1.		խաչքար	10-րդ դ.		Հ	հենած բեմին, 3 խաչքարերից ձախից 1-ինը
18.1.2.		խաչքար՝ Ղազարի	13-րդ դ.		Հ	հենած հս պատին
18.1.3.		խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	հենած հվ պատին, ներքուստ
18.1.4.		խաչքար՝ Ներսեսի	1425 թ.		Հ	հենած հվ պատին, ներքուստ, վերնամասը՝ չի պահպանվել
18.1.5.		խաչքար	1510 թ.		Հ	հենած խորանի հս պատին, վերին և ստորին աջ անկյունները՝ կոտրված, թվակիր

18.1.6.	խաչքար	16-րդ դ.	Հ	կանգնեցված հվ պատի մոտ, ներքուստ, վերնամասը՝ չի պահպանվել
18.1.7.	խաչքար	16-րդ դ.	Հ	բեմին, արձանագիր
18.1.8.	խաչքար՝ Հայրապետիկ Հրեպեկայի («Խաչելութուն»)	1653 թ.	Հ	խորանում, պատվանդանին կազմող՝ Տրդատ բերվել է 19-րդ դ. կեսին՝ Նորաշեն գյուղից
18.1.9.	տապանաքար	1875 թ.	Հ	ներսում, բերված Բջնիից
	եկեղեցի ս. Աստվածածին	874 թ.	Հ	
18.2.1.	գավիթ	1653 թ.	Հ	
	18.2.1.1. խաչքար	9-10-րդ դդ.	Հ	
	18.2.1.2. խաչքար	9-10-րդ դդ.	Հ	
	18.2.1.3. խաչքար	10-11-րդ դդ.	Հ	հենած հս պատին, ներքուստ, եզրերը ջարդոտված
	18.2.1.4. խաչքար	11-րդ դ.	Հ	հենած հս պատին, վերնամասը՝ չի պահպանվել
	18.2.1.5. խաչքար	11-12-րդ դդ.	Հ	պահպանվել է միջին մասը
	18.2.1.6. խաչքար	11-12-րդ դդ.	Հ	տեղադրված ամ պատին, ստորին ձախ և վերին աջ անկյունները՝ ոտրված
	18.2.1.7. խաչքար	12-րդ դ.	Հ	վերնամասը՝ չի պահպանվել
	18.2.1.8. խաչքար՝ «Թևավոր խաչ»	12-րդ դ.	Հ	հենած հվ պատին, արտաքուստ, վերին խաչաթևը չի պահպանվել, արձանագիր Խաչքարը Սրան է բերվել Դմաշեն գյուղից
	18.2.1.9. խաչքար	12-13-րդ դդ.	Հ	ստորին մասը չի պահպանվել
	18.2.1.10 խաչքար	12-13-րդ դդ.	Հ	եզրագոտին ջարդոտված
	18.2.1.11 խաչքար	12-13-րդ դդ.	Հ	վերնամասը՝ չի պահպանվել
	18.2.1.12 խաչքար	12-13-րդ դդ.	Հ	հենած եկեղեցու ամ պատին,

						արտաքուստ, մուտքից ձախ
		18.2.1.13 խաչքար	13-րդ դ.		Հ	աջ եզրը կոտրված
		18.2.1.14 խաչքար	13-րդ դ.		Հ	բեկոր
		18.2.1.15 խաչքար	15-րդ դ.		Հ	
		18.2.1.16 խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	հենած ամ պատին, արտաքուստ
		18.2.1.17 խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	
		18.2.1.18 խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	ներսում
		18.2.1.19 խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	տեղադրված հվ պատին, ներքուստ, վերնամասը՝ չի պահպանվել
		18.2.1.20 խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	հենած հս պատին, ներքուստ
		18.2.1.21 խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	հենած հվ պատին, ներքուստ
		18.2.1.22 խաչքար՝ խաթունի	15-16-րդ դդ.		Հ	հենած հս պատին
		18.2.1.23 խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	տողադրված հվ պատին, ներքուստ
		18.2.1.24 խաչքար	1551 թ.		Հ	հենած հս պատին, բեկոր
		18.2.1.25 խաչքար	16-րդ դ.		Հ	հենած ամ պատին, արտաքուստ, մուտքից աջ
		18.2.1.26 խաչքար	16-րդ դ.		Հ	վերնամասը՝ չի պահպանվել

		18.2.1.27 խաչքար	16-րդ դ.		Հ	հենած հս պատին, եզրերը ջարդոտված
		18.2.1.28 խաչքար	16-րդ դ.		Հ	արձանագիր, ստորին եզրը չի պահպանվել
		18.2.1.29 խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	հենած հս պատին, ստորին և վերին եզրերը կոտրված
		18.2.1.30 խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	հենած հս պատին, ներքուստ
		18.2.1.31 խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	աջակողմյան մասը չի պահպանվել
		18.2.1.32 խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	տեղադրված հվ պատին, վերնամասը՝ չի պահպանվել
		18.2.1.33 խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	վերնամասը՝ չի պահպանվել
		18.2.1.34 խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	պահպանվել է միջնամասը
		18.2.1.35 խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	արձանագիր, ստորին մասը չի պահպանվել
		18.2.1.36 խաչքար	1615 թ.		Հ	հվ-ամ ամկյան մոտ, վերին աջ անկյունը կոտրված
		18.2.1.37 տապանաքար	15-16-րդ դդ.		Տ	հվ պատի մոտ, եզրերը ջարդոտված
		Եկեղեցի ս. Հարություն	305 թ, 9-րդ դ.		Հ	ավերված
		Ճեմարանի շենք	9-րդ դ.		Հ	վրկնգ.՝ 1834-1835 թթ., 1907թ.
		գերեզմանոց	9-16-րդ դդ.		Հ	Եկեղեցիների շուրջը
18.5.1.		խաչքար	9-10-րդ դդ.		Հ	ս. Աստվածածին Եկեղեցուց 10 մաե, կանգնեցված գետնին, ձախ եզրագոտին ջարդված
18.5.2.		խաչքար	9-10-րդ դդ.		Հ	ս. Աստվածածին Եկեղեցուց 15 մ հս, պատվանդանին
18.5.3.		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	ս. Աստվածածին Եկեղեցուց 100 մամ, դեպի վանք տանող աստիճաններից աջ, 4

						խաչքարերից ձախից 1-ինը
18.5.4.		խաչքար	1212 թ.		Հ	ս. Աստվածածին եկեղեցուց 100 մ ամ, դեպի վանք տանող աստիճանների սկզբնամասում
18.5.5.		խաչքար՝ Աբլիասանի	1227 թ.		Հ	ս. Աստվածածին եկեղեցուց 100 մ աե, վերնամասը՝ կոտրված
18.5.6.		խաչքար	1462 թ.		Հ	ս. Աստվածածին եկեղեցուց 100 մ ամ, դեպի վանք տանող աստիճանների սկզբնամասում, թվակիր
18.5.7.		խաչքար՝ Պռոշի	15-16-րդ դդ.		Հ	ս. Աստվածածին եկեղեցուց 100 մ ամ, դեպի վանք տանող աստիճանների սկզբնամասում
18.5.8.		խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	ս. Աստվածածին եկեղեցուց 100 մ ամ, դեպի վանք տանող աստիճանների սկզբնամասում, երկատված
18.5.9.		խաչքար՝ Սուլթանի	15-16-րդ դդ.		Հ	ս. Աստվածածին եկեղեցուց 15 մ հս, պատվանդանին կանգնած 4

						խաչքարերից ձախից 1-ինը
18.5.10.		խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	ս. Աստվածածին եկեղեցուց 100 մ առե, երկատված, ընկած գետնին
18.5.11.		խաչքար	1557 թ.		Հ	ս. Աստվածածին եկեղեցուց 15 մ հս, պատվանդանին կանգնած զույգ խաչքարերից աջակողմյանը
18.5.12.		տապանաքար	15-16-րդ դդ.		Տ	ս. Աստվածածին եկեղեցուց 15 մ հս

Թվարկված պատմամշակութային հուշարձաններից ոչ մեկը չի գտնվող նախատեսվող գործունեության տարածքում:

ՀՀ Կառավարության 2008թ. օգոստոսի 14-ի թիվ 967-Ն որոշմամբ հաստատված՝ ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկի համաձայն, Սևան համայնքում բնության հուշարձաններ չկան: Աղյուսակ 14-ում ներկայացվում է Գեղարքունիքի մարզի բնության հուշարձանները:

Աղյուսակ 14. Գեղարքունիքի մարզի բնության հուշարձանները

NN	Անվանումը (նկարագիրը)	Տեղադիրքը
1.	«Սնկատար» հրաբուխ	Գեղարքունիքի մարզ, Գավառ քաղաքից 20 կմ արլ
2.	«Աժդահակ» հրաբուխ	Գեղարքունիքի մարզ, Գավառ քաղաքից 25 կմ հվ-արմ
3.	«Անանուն» ծալքավորում	Գեղարքունիքի մարզ, Սևանա լճի հս-արլ ափին, երկաթուղու պաստառի հատվածում, Սևան քաղաքի մոտ 45 կմ հեռավորության վրա
4.	«Քարե ծով» քարացրոններ (չինգիլներ)	Գեղարքունիքի մարզ, Լճաշեն գյուղից 1 կմ դեպի խարամային քարահանք
5.	«Անանուն» հրաբխային արտահայտված շերտավորություն	Գեղարքունիքի մարզ, Լճաշեն գյուղից 1 կմ հվ, հրաբխային խարամների գործող քարահանքի մոտ
6.	«Արմաղան» հրաբուխ	Գեղարքունիքի մարզ, Մադինա գյուղից 3.5 կմ արմ
7.	«Հայրավանք» բրածո ֆաունա	Գեղարքունիքի մարզ, Հայրավանք գյուղից 2-3

		կմ հս-արլ
8.	«Սարանց» աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ, Գավառ քաղաքի Հացառատթաղամասում, ծ.մ-ից 1937 մբարձրության վրա
9.	«Խաչերի» աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ, Գավառ քաղաքի արմ ծայրամասում
10.	«Արցունք քար» աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ, Ակունք գյուղի տարածքում, ծ.մ-ից 1980 մ բարձրության վրա
11.	«Անանուն» աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ, Լճավան գյուղի տարածքում, ծ.մ-ից 2045 մ բարձրության վրա
12.	«Անանուն» աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ, Կարճաղբյուր գյուղի հվ- արլ եզրին, ծ.մ-ից 1930 մ բարձրության վրա
13.	«Վանքի աղբյուր» աղբյուրների խումբ	Գեղարքունիքի մարզ, Սարուխան գյուղի հվ ծայրամասում, ծ.մ-ից 1977 մ բարձրության վրա
14.	«Ակնա» լիճ	Գեղարքունիքի մարզ, Ծաղկաշեն գյուղից 10 կմ արմ, Ակնասար լեռան լանջին
15.	«Ենթալպյան մարգագետին»	Գեղարքունիքի մարզ, Դրախտիկ գյուղի մոտ

Սևան քաղաքում է գտնվում Սրբոց Հրեշտակապետաց եկեղեցին: Եկեղեցու շինարարական աշխատանքներն սկսվել են 2009 թվականին և ավարտվել 2015 թվականին: Այն կառուցվել է ֆրանսիաբնակ ազգային բարերար Սարգիս Պետոյանի բարերարությամբ՝ ի հիշատակ նրա ծնողների՝ Ավետիս և Թագուհի Պետոյանների:

Սևան քաղաքում է գտնվում նաև Մեծ Եղեռնի զոհերի հիշատակի խաչքարը, Սևանի քաղաքային Պանթեոնը, Հայրենական Մեծ պատերազմի և Արցախյան պատերազմի զոհերի հուշահամալիրը:

Սևանա կղզին (այժմ՝ թերակղզի) դեռևս անհիշելի ժամանակներից սրբատեղի է եղել: Հեթանոսական ժամանակներում այստեղ բազին եղել, որը կործանել և նրա տեղում Սբ Հարություն եկեղեցին է հիմնադրել Սբ Գրիգոր Լուսավորիչը: Պատմական աղբյուրները վաղ քրիստոնեական ավանդությունը վկայում են, որ նա հայոց Տրդատ Գ Մեծ արքայի պատվին կառուցել է տալիս նաև Սբ Հովհաննես Կարապետ մատուռը (հայտնի է, որ Տրդատ արքան մկրտվելուց հետո ստանում է Հովհաննես անունը): Հետագայում այդ մատուռի հիման վրա կառուցվել է Սբ Հովհաննես Կարապետ եկեղեցին, որը կանգուն է մինչև օրս:

Սևանա թերակղզու հոգևոր կյանքի վերածնունդը 9-րդ դարն է: Այս վերածնունդը կախվում է Աշոտ Առաջին Բագրատունու դուստր, Սյունյաց Վասակ Գաբուռն իշխանի այրի և Մարիամի և Մաշտոց վարդապետ Եղիվարդեցու, որի ջանքերով ստեղծվում է վանական միաբանություն, անունների հետ:

Մանվել վարդապետ Կյումուշխանցու բնորոշմամբ՝ Սևանա վանքը դառնում է «առաջնորդարան և ուսումնասեր անձանց վարժարան»: ԵՒ պատահական չէ, որ մենաստանը տվել է այնպիսի սաներ ինչպիսիք են Հովհաննես Դրասխանակերտցի պատմիչը, Սարգիս Սևանցին, որոնք եղել են ազգիս նվիրագույն հայրապետները, Ստեփանոս Կրոնավորը, Սարգիս Իմաստասերը և այլք: Հնում Սևանա վանքի և նրա սրբությունների համբավը մեծ է եղել: Երեք անգամ Սևան ուխտի գնալը հավասար է համարվել Երուսաղեմ ուխտի գնալուն:

Բազում տարիներ անց՝ Խորհրդային իշխանության առաջին տարիներին, վանքի ունեցվածքը բռնազրավվեց ու հենց աստվածամերժության այս շրջանում քանդվեց Սբ Աստվածածին եկեղեցին: Արդեն իսկ 1990թ. Արարատյան հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ Գաբեգին եպիսկոպոս Ներսիսյանի (1999թ.-ից Գաբեգին Բ ամենայն հայոց կաթողիկոս) նախաձեռնությամբ և Ամենայն Հայոց

կաթողիկոս երջանկահիշատակ Վազգեն Ա օրհնությամբ վերաբացվեց Սևանավանքը:

Նույն տարում բացվեց Սևանի հոգևոր դպրանոցը: Խորհրդային հակաեկեղեցական անգութ տարիներից հետո կրոնական կյանքը վերահաստատվում Սևանա թերակղզում: 1994թ. ի պատիվ և ի հարգանս երանավետ Վազգեն Ա հայրապետի, Գարեգին Սրբազանի օրհնությամբ դպրանոցը անվանվեց Վազգենյան, որը դարձավ հայ հոգևորականության դարբնոցը: Սևանի Վազգենյան հոգևոր դպրանոցի ողջ գոյության ընթացքում այն սիրով և գործվանքով խնամվել է մեծագործ բարերարների՝ ի մասնավորի Գառնիկ քին Հալաջյանի, Տեր և Տիկին Նուբար և Անիթա Ջեսուրյանների, Տեր և Տիկին Սարգիս և Սիրան Գաբրիելյանների, Տեր և Տիկին Նազար և Արտեմիս Նազարյանների, Տեր և Տիկին Սարգիս և Թագուհի Սուլթանյանների, Տեր և Տիկին Ռոբերթ և Ջուլիետ Աբելյանների կողմից: Տեր և Տիկին Գառնիկ և Անի Յակուբյանների բարերարությամբ կառուցվում է ուսանողական նոր ննջարանային մասնաշենք ինչպես և Սբ Հակոբ Մծբնա մատուռը:

3. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ և ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԲԱՑԱՌՄԱՆԸ, ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ՈՒ ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ

Բոլոր տիպի շինարարական աշխատանքները / խողովակաշարի կառուցում և մաքրման կայանի հիմքի փորում/ պետք է կատարել պահպանելով պետ. նորմերը, կանոնները, ստանդարտները, ինչպես նաև նախագծի տեխնիկական պայմանները:

3.1 Ռիսկերի գնահատում

Ներկայացվող գործունեության իրականացման ժամանակ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունները հիմնականում կապված են՝

- փորման բեռնման աշխատանքների,
- հողային զանգվածների տեղափոխման,

Թվարկված աշխատանքների ազդեցությունները չնչին են, քանի որ Հարսնաքար հյուրանոցային համալիրը գոյություն ունեցող է:

Սույն հայտում բերված են հիմնական բնապահպանական միջոցառումները ըստ ազդեցության ուղղությունների:

3.2 Արտանետումների աղբյուրները

Ներկայացվող աշխատանքների կատարման ընթացքում հիմնական ռիսկերը կապված են արտանետումների հետ, որոնց ցանկը բերված է ստորև՝

- փոշու արտանետումներ հիմքերի փորման ընթացքում
- խողավակաշարի անցկացման ընթացքում:

3.3 Բնապահպանական միջոցառումների ընդհանուր նկարագրություն

3.3.1 Մթնոլորտային օդ

Օդային ավազանը ադոտումը չնչին է:

3.3.2 Ջրային ռեսուրսներ

Ջրային ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման նպատակով նախատեսվել են հետևյալ միջոցառումները.

- ջրցանի ծավալները հաշվարկվում են այնպես, որ չառաջանան մակերևութային հոսքեր և ջուրը բավականացնի միայն փոշենստեցման համար,
- մաքրման կայանի տեղադրում,

3.3.3 Հողային ռեսուրսներ

Հողային ռեսուրսների վրա չնչին ազդեցություն է, քանի որ շինարարական աշխատանքների ծավալները ևս չնչին են:

- Նախատեսվում է ՀՀ կառավարության 2002 թվականի ապրիլի 20-ի N 438 որոշման 43-րդ կետի Հիմնարկները, իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք աշխատանքների կատարման ժամանակ պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և մյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից պարտավոր են դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ հայտնել լիազորված մարմնին:
- Նախատեսվում է առաջնորդվել <<Սևանա լճի մասին>> ՀՀ օրենքի դրույթներով և բացառվում են Սևանա լճի էկոհամակարգի վրա վնասակար ազդեցություն ունեցող ցանկացած տեսակի գործունեություն:

3.3.4 Թափոնների կառավարում

Հանգստի գոտու տարածքում աղբահանության նպատակով տեղադրված են աղբահավաք տարողություններ և աղբարկղներ: Համաձայն ՀՀ Կառավարության

2008թ. դեկտեմբերի 18-ի թիվ 1563-Ն որոշման տեխնիկական բնութագրերի հանգստի գոտու տարածքը կահավորված է աղբամաններով՝ 50 մարդու համար՝ 1 աղբանոթ հաշվարկով, ինչը լիովին ապահովված է ընկերության կողմից: Աղբահեռացումը կատարվում է կանոնավոր:

Նախատեսվող գործունեության ընթացքում կառաջանան կենցաղային աղբ՝ 30-40կգ: Առաջացող շինաղբը կպահվի համապատասխան պարկերով, ծածկի տակ, մինչև տեղափոխումը համայնքի կողմից տրամադրված աղբավայր, տեղափոխումը կիրականացվի ըստ անհրաժեշտության:

Բնապահպանական միջոցառումների համար նախատեսվում է տարեկան մասնահանել 100 հազ. Դրամ:

ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՌԻՍԿԵՐԸ ՄԵՂՄԱՅՆՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ

ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ	ՊԱՐԱՄԵՏՐԵՐ	ՄԵՂՄԱՅՆՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՍՏՈՒԳԱԹԵՐԹԻԿ
Ընդհանուր դրույթներ	Նախագգուշացումներ և աշխատողների անվտանգություն	(a) Շինարարության և շրջակա միջավայրի անվտանգությունը վերահսկողմարմինները և համայնքը պետք է նախագգուշացված լինեն սպասվող գործընթացների վերաբերյալ (b) Շինարարության համար անհրաժեշտ բոլոր պահանջվողթույլտվությունները ձեռք են բերվել (c) Կապալառուն պաշտոնապես համաձայնել է, որ աշխատանքները կիրականացվեն ապահով և կարգապահ՝ նվազագույնի հասցնելով ազդեցությունը հարևան տնտեսությունների և շրջակա միջավայրի վրա: (d) Աշխատողների անհատական պաշտպանության միջոցները պետք է համապատասխանեն ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված չափանիշներին (մշտապես սաղավարտների կիրառում, անհրաժեշտության դեպքում դիմակներ և պաշտպանիչ ակնոցներ, պաշտպանիչ հագուստ և կոշիկներ) (e) Շինհրապարակում տեղադրվող համապատասխան տեղեկատվականվահանակները աշխատողներին կիրազեկեն հիմնական կանոնների և նորմերի վերաբերյալ:
Շինարարական աշխատանքներ	Օդի որակ	(a) Շինաշխատանքների իրականացման ընթացքում հատուկ տարողություններ կկիրառվեն շինարարական աղբի հեռացման համարՆշված տարողություններըպետք է պահպանվեն տարածքում և անընդհատ ցողվեն ջրով՝ թափոններից գոյացած փոշու քանակը նվազեցնելու նպատակով (b) Շրջակա տարածքները (մայթերը, ճանապարհները) պետք է զերծ պահվեն շինարարական աղբից՝ փոշին նվազագույնի հասցնելու նպատակով (c) Շինարարական տրանսպորտային միջոցների

		պարապուրդ շինհրապարակում չի թույլատրվի:
	Աղմուկ	(a) Շինարարական աշխատանքներից աղմուկ չի առաջանա:

		(b) Շինարարական աշխատանքների ընթացքում շարժիչների, օդի կոմպրեսորների և էլեկտրականությամբ սնվող սարքերը պետք է ծածկվեն:
	Թափոնների կառավարում	(a) Թափոնների հավաքման վայրերը և հեռացման ուղիները պետք է նախապես որոշված լինեն շինարարության արդյունքում գոյացող թափոնների բոլոր հիմնական տեսակների համար: (b) Շինարարության արդյունքում գոյացող թափոնները պետք տարանջատվեն ընդհանուր աղբից և կենցաղային թափոններից դեռ շինհրապարակում և ըստ առաջացման տեղափոխվեն հատուկ հատկացված աղբավայր: (c) Շինարարական աղբը պետք է պատշաճ կերպով հավաքվի և հեռացվի արտոնագիր ունեցող աղբահավաքների կողմից (d) Թափոնների հեռացման վերաբերյալ գրառումներ պետք է կատարվեն որպես ապացույց, որ թափոնների կառավարումը կատարվում է պատշաճ կերպով, նախատեսվածին համաձայն (e) Հնարավորության դեպքում կապալառուն կարող է պիտանի թափոնները բազմանվագ օգտագործել

Հողային ռեսուրսներ	Հողի որակ	(f) Շին. աշխատանքների ընթացքում իրականացնել հողերի որակի մոնիթորինգ (g) Շինարարական նյութերը կտեղադրվեն բետոնապատ մակերեսի վրա, (h) Շինարարական աշխատանքների ընթացքում առաջացող շինարարական թափոնները կպահեստավորվեն տարածքում հատուկ նախատեսված վայրում և կծածկվեն: - Արգելվում է ընդհանուր օգտագործման ճանապարհներից և ջրային ուղիներից դուրս շարժիչային և թրթուրավոր տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը և կանգառը ճանապարհային ցանցի սահմաններից դուրս կամ դրա համար չնախատեսված վայրերում. (i) Շինարարական սարքավորումներից նավթանյութերի արտահոսքի հավանականությունը նվազեցնելու նպատակով, անհրաժեշտ է, որ այդ
--------------------	-----------	--

		տարածքներում ապահովվի սարքավորումների և մեքենաների պատշաճ տեխնիկական վիճակ: (j) Այն հատվածներում, որոնք նախատեսված են շինարարական տեխնիկայի տեխնիկական սպասարկման և կայանման համար պետք է տեղադրել ավագ կամ մանրախիճ: Այն դեպքերում, երբ մեքենաներից և սարքավորումներից կլինի վառելիքի և/կամ քսայուղերի արտահոսք, ապա պետք է փոխված ավագը կամ մանրախիճը տեղափոխել համապատասխան աղբավայր և այն փոխարինել նորով (ամսեկան մեկ անգամ): (k) աշխատանքների ավարտից հետո կմաքրվեն բոլոր տարածքները և առաջացած շինարարական թափոնները կտեղափոխվեն ինքնակառավարման մարմնի կողմից հատկացված աղբավայր, (l) տարածքը կբարեկարգվի:
Կեղտաջրերի հեռացում	Ջրի որակ	(a) Շինարարական անձնակազմը կօգտվի գոյություն ունեցող հյուրամոցային համալիրի զուգարաններից (b) Շինարարական տրանսպորտային միջոցները և սարքավորումները պետք է լվացվեն համայնքում գործող մասնագիտացված կետերում:

Հետիոտների և երթնեկության ապահովություն	Շինարարական աշխատանքների հետևանքով հետիոտներին կամ հանրային տրանսպորտին սպառնացող ուղղակի կամ անուղղակի վտանգներ	(a) Շինարարության ազգային նորմերի համաձայն կապալառուն պետք է ապահովի պատշաճ անվտանգություն և շինարարությանն առնչվող երթնեկության կարգավորում, ինչը ներառում է, բայց չի սահմանափակվում հետևյալով. ▪ պարզ տեսանելի ցուցանակներ, զգուշացնող նշաններ շինհրապարակում հանրությանը պոտենցյալ վտանգների մասին նախազգուշացնելու համար, պետք է առկա լինեն պատնեշներ և շրջանցող ուղիներ ▪ Անձնակազմի կրթման համակարգ և երթնեկության կառավարման համակարգ, Հետիոտների
--	---	--

		համար անվտանգ անցումներ երթևեկության զոնայում: ▪ Համապատասխանեցնել աշխատանքային ժամերը երթևեկության ակտիվության հետ, խուսափել ակտիվ երթևեկությունից՝ մարդկանց ակտիվ տեղաշարժի ժամերին: ▪ Երթևեկության ակտիվ կառավարում շինհրապարակում փորձված ներկացող անձնակազմի կողմից, եթե վերջինս անհրաժեշտ է մարդկանց ապահով և հարմար անցուդարձի համար. ▪ Պետք է ապահովվի ապահով և շարունակական մոտեցում դեպի գործող գրասենյակային շինությունները, խանութները և բնակելի շինությունները շինարարական աշխատանքների ընթացքում:
--	--	--

Արտակարգ իրավիճակներ	Հնարավոր վտանգներ	(c) Մինչ աշխատանքների սկիզբը ոլոր աշխատողները, այդ թվում նաև վարորդները, անցնում են հրահանգավորում ըստ աշխատանքի անվտանգության կանոնների: Հրահանգավորումը իրականացնում է աշխատանքների ղեկավարը: (d) Մինչ աշխատանքների սկիզբը շինարարական հարթակը և տրանսպորտային միջոցները հագեցվում են հրդեհաշիջման առաջնային միջոցներով ու դեղարկողիկով, իսկ աշխատողներն անցնում են դրանց ճիշտ օգտագործմանն, ինչպես նաև առաջին բուժօգնության ցուցաբերմանն ուղղված հրահանգավորում: (e) Հեղուկ նյութերը տեղափոխվելու են շինարարական հարթակ օգտագործումից առաջ և պահվելու են հատուկ տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար: (f) Հնարավոր վնասվածքների դեպքում տուժածին կցուցաբերեն առաջին բուժօգնության, ապա, անհրաժեշտության դեպքում, կտեղափոխվի քաղաքի մոտակա բժշկական հաստատությունը:
-------------------------	----------------------	---

Կենսաբազմազանության մոնիթորինգը	Հնարավոր վտանգեր	1) ելակետային տվյալների ստացումը և հավաքագրումը 2) ստացված տվյալների վերլուծությունը, ամփոփումը, կանխատեսումների կազմումը. 3) տվյալների բազայի վարումը և տեղեկատվության տրամադրումը. 4) մոնիթորինգի տվյալների հիման վրա անհրաժեշտ բնապահպանական գործողությունների իրականացման վերաբերյալ որոշումների նախագծերի մշակումը՝ շահագրգիռ կողմերի մասնակցության ապահովմամբ (տարածքային կառավարման մարմիններ, համապատասխան տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, հասարակական կազմակերպություններ, բնօգտագործողներ և այլն):
------------------------------------	---------------------	---

ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ /ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՄԱՆ/ ՊԼԱՆ

Գործողություն	Նվազեցնող միջոցառումներ	Որտեղ իրականացն ել	Ինչպես իրականացն ել	Ժամանակամի ջոց	Կատարող
Շինանյութերի մատակարարում	Շինանյութերի գնում արտոնագրված մատակարարներից	Մատակակարի հիմնարկում կամ պահեստում	Փաստաթղթեր խստուգում	Մատակարար ման պայմանագրեր ըկնքելու րնթացքում	Կապալառո Լ
Շինանյութերի և թափոնների տեղափոխում Շինարարական տեխնիկայի տեղաշարժ	- Մեքենաների և տեխնիկայի համապատասխան տեխնիկական վիճակի ապահովում - Բեռնատարերի բեռնվածության սահմանափակում հերթականության ապահովմամբ - Տեղափոխումների ժամանակացույցի և երթուղիների պահպանում	- Շինհրապարակ - Շինանյութերի և աղբի տեղափոխման երթուղիներ	Շինհրապարակ տանող ճանապարհների ստուգում	Աշխատանքայի նժամերին և դրանցից դուրս անսպասելի ստուգումների իրականացում	Կապալառո Լ

Շինարարական տեխնիկայի շահագործում տեղամասում	- Մեքենաների և տեխնիկայի լվացումը պետք է կատարվի շինհրապարակից դուրս , համայնքում գործող մասնագիտացված կետերում - Տեխնիկական միջոցների վառելիքի լիցքավորումը և յուղումը պետք է իրականացվի շինհրապարակից դուրս լցակայաններում կամ սպասարկման կետերում - շինարարական տեխնիկայի տեխնիկական սպասարկման և	Շինհրապարակ	Գործընթացների գործունեության ստուգում	Մեխանիզմների շահագործման ընթացքում	Կապալառու 1
--	--	-------------	---------------------------------------	------------------------------------	----------------

	կայանման վայրերում տեղադրել ավագ կամ մանրախիճ: Վառելիքի և/կամ քսայուղերի արտահոսքի դեպքում փռված ավազը կամ մանրախիճը տեղափոխ ել համապատասխան աղբավայր և այնփոխարինել նորով: - Իրականացնել հողերի որակի մոնիթորինգ				
Հողային աշխատանքներ	- Հանված հողային զանգվածը օգտագործվում է տարածքում անհարթությունները հարթելու համար	Շինհրապարակ	Գործընթացներ ի ստուգում	Հողային աշխատանքների ընթացքում	Կապալառու
Բուսատեսակներ, աճելավայրերի, պոպուլյացիաներ ի վիճակի մոնիթորինգ	«Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենքի 17-րդ հոդվածի պահանջների համապատասխան՝ բացառել բուսական և կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչների բնակության	Շինհրապարակ և հարակից տերածքներ	Արտաքին զննում	Շինարարության ողջ ընթացքում	Կապալառու,

	միջավայրի պայմանների խախտումը, ինչպես նաև անտառհատումները:				
Իներտ շինանյութերի գնում	- Շինանյութերի գնում վստահելի մատակարարներից	Իներտ նյութերի պահեստ	Փաստաթղթեր խստուգում Գործընթացներ ի ստուգում	Մատակարարմ ան ընթացքում	Կապալառո ւ, մատակար ար

Կենցաղային աղբի առաջացում	- Աղբամանների տեղադրում շինարարական հրապարակում - համայնքի թույլտվություն աղբի մշտական տեղակայման վերաբերյալ	Շինհրապարակ	Արտաքին զննում	Շինարարության ողջ ընթացքում	Կապալառո ւ, քաղաքապ ե-տարանի վերահսկող ո ւ-թյուն
Աշխատանքի անվտանգություն	- Անձնակազմի ապահովում արտահագուստով և անձնական պաշտպանիչ միջոցներով - Շինարարության կանոնների և անձնական պաշտպանության նորմերի խստիվ պահպանություն	Շինհրապարակ	Ստուգման գործընթացներ	Աշխատանքների ողջ ընթացքում	Կապալառո ւ, պատվիրա տու

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Մթնոլորտային արտանետումների գույքագրման ձեռնարկ, ЕМЕП/ЕЕА, 2009:
2. СН 245-71. Санитарные нормы проектирования промышленных предприятий.
3. СНиП 1.02.01-85 Инструкция о составе, порядке разработки, согласования и утверждения проектно-сметной документации на строительство предприятий, зданий и сооружений.
4. СНиП 2.04.02-84. Водоснабжение. Наружные сети и сооружения.
5. Сборник методик по расчету выбросов в атмосферу загрязняющих веществ различными производствами, Госкомгидромет, Ленинград, 1986.
6. Инструкция о порядке рассмотрения, согласования и экспертизы воздухоохраных мероприятий и о выдаче разрешений на выброс загрязняющих веществ в атмосферу по проектным решениям, ОНД-84-Н.
7. Укрупненные нормы водопотребления и водоотведения для различных отраслей промышленности, Стройиздат, Москва, 1982г.
8. Временное методическое пособие по расчету выбросов от неорганизованных источников в промышленности строительных материалов, МИНПРОМСТРОЙ СССР, Москва 1984г.
9. Нормы расхода топлив и смазочных материалов на автомобильном транспорте.
10. Нормы расхода жидкого топлива для машин, эксплуатирующихся в предприятиях уборки городских территорий, санитарной очистки и ремонтно-строительном производстве.
11. ՀՀ հարկային օրենսգիրք, ընդունված է 2016 թվականի հոկտեմբերի 4-ին:
12. ՀՀ Կառավարության 2006 թվականի փետրվարի 2-ի «Բնակավայրերում մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի խտությունների (կոնցենտրացիաների-ՍԹԿ) նորմատիվները հաստատելու մասին» թիվ 160-Ն որոշում:

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

Հավելված N 1
ՀՀ Կառավարության 2003 թվականի
մարտի 7-ի N 218-Ն որոշման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱԿԱՅՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՋՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՋՐՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ N 0116-22

1-1- Ջ/Կ-Ս -Ե

«ՀԱՐՍՆԱՔԱՐ» ՍՊԸ

(Ջրօգտագործողի անվանումը)

ՀՀ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱԿԱՅՐԻ

«ՀԱՐՍՆԱՔԱՐ» ՍՊԸ

(ջրային ռեսուրսների կառավարման և

(ջրօգտագործման թույլտվություն ստացողի

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ

ՋՐՕՐԵՆԱԿԱՆՈՒԿՅԱՆ

պահպանության մարմնի հանձնարարություն

անջատող, ստորագրությունը

Ստորագրությունը, ազգանունը

անունը, ազգանունը

Կ.Տ

Տրված է 01 04 2022 թ. Ուժի մեջ է միջև 01 04 2025 թ.

Գործունեության ժամկետը երկարաձգված է մինչև 20 թ.

(ջրային ռեսուրսների կառավարման և

(ջրօգտագործման թույլտվություն ստացողի

պահպանության մարմնի ղեկավար)

պաշտոնը, ստորագրությունը, անունը, ազգանունը)

1. Զրոգտագործողի հասցեն _____

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ: ք. Սևան, Ցամաքաբերդ փող. 17, հեռ. 098-05-97-57

(ջրօգտագործման թույլտվություն ստացողի անվանումը, (անունը, ազգանուն, հասցեն և հեռախոսը)

2. Զրոգտագործման վայրը _____

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ _____

Սևան քաղաքի վարչական տարածք _____

3. Զրառի վայրը _____

ՀՀ. Գեղարքունիքի մարզ _____

Սևան քաղաքի վարչական տարածք _____

4. Զրոգտագործման նպատակը _____

/խմելու-կենցաղային

գյուղատնտեսական / ոռոգում/

5. Զրոգտագործման ծավալը, այդ թվում՝

ա) մակերևութային ջրային ռեսուրսներ _____

7

բ) ստորերկրյա ջրային ռեսուրսներ _____

Սեկ գործող խորքային հոր

առավելագույնը՝ 57.024 հազ.մ³/տարի, 380.2 մ³/օր, 4.4 լ/վ

6. Զրոգտագործման ժամանակահատվածը և ռեժիմը _____

Տարեկան 150 օր 24 ժամյա ռեժիմով

7. Զրոգտագործման թույլտվության պայմանների ապահովման նկատմամբ վերահսկողության մեխանիզմները _____

1. Զրոգտագործման չափաքանակի վերահսկողություն և հաշվառում:

2. Զրոգտագործման նպատակայնություն:

5. Սույն ԶԹ-ի պայմանների կատարում:

* Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքով սահմանված դեպքերում ստորերկրյա ջրերի օգտագործման համար պահանջվում է նաև ընդերքօգտագործման պայմանագիր:

N 0116 01.09.2022

ՀՐՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՆԲԱԺԱՆԵԼԻ ՄԱՍ
ՀԱՆԴԻՍԱՑՈՂ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Համաձայն ՀՀ ջրային օրենսգրքի 33-րդ հոդվածի վերջին պարբերության, 78-րդ հոդվածի և հիմք ընդունելով պետական տուրքի N 002826 վճարման անդորրագիրը՝ սույն ջրօգտագործման թույլտվությունը համարվում է երկարաժամկետ նույն պայմաններով:

ՀՀ ջրային օրենսգրքի հոդված 32-ի պահանջների համաձայն մշակված սույն պայմանները ենթակա են պարտադիր կատարման: Սույն պայմանների խախտումը, համաձայն ՀՀ ջրային օրենսգրքի 30.2 հոդվածի, հիմք է ջրօգտագործման թույլտվության կասեցման համար:

1. «Հարսնաքար» ՍՊԸ-ն պաշտովոր է՝

ա/ ապահովել՝ N 0116 ջրօգտագործման թույլտվության ստացմամբ և ջրօգտագործման իրականացմամբ պայմանավորված ՀՀ օրենսդրության պահանջների կատարումը:

բ/ արտակարգ իրավիճակներում և սակավաջրության ու երաշտի պայմաններում ապահովել շրջակա միջավայրի նախարարության պահանջները, որոնք ուղղված են հասարակական շահին և շրջակա միջավայրի պահպանմանը:

գ/ իր գործունեությամբ չնվազեցնել՝ մինչև N 0116 ջրօգտագործման թույլտվության ստացումը գոյություն ունեցող ավանդական ջրօգտագործողների ջրօգտագործման իրավունքները:

դ/ ապահովել պայմաններ՝ շրջակա միջավայրի նախարարության աշխատակցի կողմից ջրօգտագործման թույլտվության պայմանների կատարումը հսկելու համար:

ե/ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով մասնագիտացված ջրաերկրաբանական կազմակերպության միջոցով կատարել խորքային հորի ռեժիմային դիտարկումներ և արդյունքները տարեկան մեկ անգամ ներկայացնել շրջակա միջավայրի նախարարություն՝ ջրային ռեսուրսների կադաստրի վարման և մոնիթորինգի բաժնում գրանցման:

զ/տարբեր պատճառներով ջրօգտագործման դադարեցման (ծավալների նվազեցման) հետևանքով խորքային հորի չշահագործման դեպքում շրջակա միջավայրի նախարարության կողմից սահմանված ձևով և ժամկետում պահուստավորել, կոնսերվացնել (կախված հորի շահագործական և տեխնիկական վիճակից) այն:

2. Ջրօգտագործումն իրականացնել Առողջապահության նախարարության կողմից տրված ջրի որակը՝ ջրօգտագործման նպատակին համապատասխանելիության վերաբերյալ դրական եզրակացության առկայության դեպքում:

3. Սույն ջրօգտագործման թույլտվությունն ուժի մեջ մտնելուց հետո N 000282 ՁԹ-ն տրված 10.12.2018թ. այլևս չի գործում:

4. Ապահովել ՀՀ կառավարության 14.01.10թ. «Արդիական տեխնոլոգիաների կիրառման, ջրային ռեսուրսների մոնիթորինգի բարելավման և աղտոտման նվազեցման ու կանխման միջոցառումները սահմանելու մասին» N 118-Ն որոշման պահանջները:

ա/ մինչև ջրօգտագործումն իրականացնելը ջրառի կետում սահմանված կարգով տեղադրել ջրաչափական դիտակետ, ջրօգտագործման հաշվառման սարք կամ համապատասխան սարքավորում այդ մասին տեղեկացնելով շրջակա միջավայրի նախարարությանը:

բ/ կատարել ջրօգտագործման հաշվառման աշխատանքներ և կատարված աշխատանքների մասին տարեկան հաշվետվություն ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի նախարարություն՝ մինչև հունիս -ի 1 -ը:

5. Հրավազանային կառավարման պլանների հաստատումից կամ դրանցում փոփոխություններ կատարելուց հետո նախկինում տրամադրված ջրօգտագործման թույլտվությունները ենթակա են վերանայման:

6. Հայաստանի Հանրապետությունը և ջրային ռեսուրսների կառավարման ու պահպանության մարմինը սույն ջրօգտագործման թույլտվությունն ուժի մեջ մտնելուց հետո պատասխանատվություն չեն կրում ջրային ռեսուրսների նվազման հետևանքով ջրօգտագործողի կրած վնասների համար և չեն հատուցում դրանք:

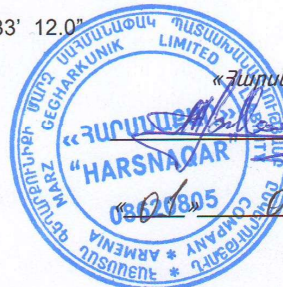
7. Խորքային հորի կոորդինատական կետն է.

X = 44° 59' 18.3" Y = 40° 33' 12.0"

ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարար

Հ.Սիմիդյան

«06» 09 2022 թ.

«Հարսնաքար» ՍՊԸ-ի տնօրեն

Ա.Մանուկյան

«06» 09 2022 թ.

8. Ջրային ռեսուրսներ կամ դրանց ջրահավաք ավազաններ թափվող կեղտաջրերի թույլատրելի ծավալները Ջրանթափանց հոր՝ կոյուղու կոլեկտոր

44.290 հազ.մ³/տարի, 295.3 մ³/օր, 3.42 լ/վ

9. Արտահոսքի նկարագրությունը _____

Կեղտաջրերի մաքրում չի իրականացվում:

Կեղտաջրերը պարզարանում ենթարկվում են մեխանիկական մաքրման:

10. Կեղտաջրերում վնասակար նյութերի թույլատրելի սահմանային արտահոսքի տվյալները _____

ԹԿՊԼԻՎ	-160.00 գ/խոր.մ
Կախյալ մասնիկներ	-120.0 գ/խոր.մ
Սուլֆատներ	-250.0 գ/խոր.մ
Քլորիդներ	-200.0 գ/խոր.մ
Նիտրատներ	-10.0 գ/խոր.մ
Լվացող նյութեր	-5.0 գ/խոր.մ

11. Ջրերի ստանդարտները և(կամ) դրանց վերաբերյալ հրապարակումների տեղեկությունները _____

չ

12. Հատուկ միջոցառումներ, որոնք կիրառվելու են արդյունավետ օգտագործումը խթանելու և ջրի որակը բարելավելու, գերխոնավ և առափնյա կարևոր բնական միջավայրերը և առնչվող կենսաբազմազանությունը պահպանելու համար _____

Մշակել և իրականացնել՝ ջրակորուստների կրճատման

և նորմատիվային ջրաքանակի արդյունավետ օգտագործման

միջոցառումների ծրագիր:

13. Համապատասխան պահանջներ՝ ջրօգտագործման հաշվառման, մոնիտորինգի, գրանցման և ճշգրտման համար _____

1. Ջրառի կետն ապահովել ջրաչափական դիտակետով, ջրաչափով և սահմանված կարգով դրանք կապարակներել:

2. Կատարել ջրօգտագործման հաշվառման աշխատանքներ և սահմանված կարգով Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին ներկայացնել 2-տա(ջրտնտ) տարեկան հաշվետվությունը:

14. Համապատասխան երաշխիքներ՝ ջրային ռեսուրսներին վնասներ հասցվելու դեպքում _____

ՀՀ ջրային օրենսգրքի պահանջների խախտման դեպքում փոխհատուցել հասցված վնասը ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

15. Ջրօգտագործման թույլտվությանն առնչվող վճարներն ու վճարման ժամանակացույցը. _____

1. Պետական տուրքի անդորրագիր N 002826

2. Բնօգտագործման և բնապահպանական վճարները վճարել

ՀՀ հարկային օրենսգրքով սահմանված կարգով, չափով և ժամկետներով:

16. Ջրօգտագործման թույլտվությունը գրանցված է պետական ջրային կադաստրում:

Սույն ջրօգտագործման թույլտվությունը կազմված է երկու օրինակից:

17. Խորքային հորի հորատմանը ներկայացվող պահանջները _____

ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ N 1402 - 1239

Պետական սեփականություն համընթացող հողամասի
կառուցապատման իրավունքի տրամադրման մասին

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ ք. Սևան

Քսանինգը մայիսի երկու հազար ինն թվական

Երկու հազար ինը թվական հունիսի քառյոթին

Հայաստանի Հանրապետություն՝ ի դեմս «Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տնօրեն Գագիկ Մարտիրոսյանի
(պետական մարմին կամ պաշտոնատար անձի ազգանունը, անունը օրյաթին)

որը գործում է կանոնադրության համաձայն, մի կողմից, այսուհետ՝ սեփականատեր,

(օրենքի, կանոնադրության, լիազորագիր)

և կառուցապատման իրավունք ունեցող անձ՝ ի դեմս

«Նորայուսին» ՍՊԸ-ի տնօրեն Աշոտ Ամստոյանի, բնակվող՝

(ազգանունը, անունը, օրյաթին)

Ք. Սևան, Նաիրյան 56ա, անձ. AG 0610792, տրվ. 08.12.05թ., 050

(կանոնադրության, լիազորագիր)

Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական, Հայաստանի Հանրապետության հողային օրենսգրքերի,
Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2001թ. ապրիլի 12-ի N 286 որոշման, ՀՀ ԿԱՍԳ Կադաստրի երկու հազար
ինն թվականի սեպտեմբերի տասնվեցի թիվ 1141045 վկայականի, երկու հազար ինն թվականի մայիսի 25-ին ներկայացրած գործարար
ծրագրի, ՀՀ կառավարության երկու հազար վեց թվականի ապրիլի քսանուրի թիվ 844-Ն և 805-Ն որոշումների և ՀՀ բնապահպանության
նախարարի երկու հազար յոթ թվականի սեպտեմբերի երեքի թիվ 270-Ա հրամանի հիման վրա կնքեցին սույն պայմանագիրը հետևյալի
մասին

I Պայմանագրի առարկան

1.1 Սույն պայմանագրով սեփականատերը պարտավոր է վճարի դիմաց կառուցապատման իրավունք՝ լիազորող անձին
տրամադրել հողամաս, որը գտնվում է Սևան, Հարսնաբարի հարևանությամբ, կնքի գրքում և պայմանագրում,
տրամադրվող հողամասի ընդհանուր մակերեսը կազմում 28000 (Քսանոր հազար) քմ. դեղին հարյուրմուտք
1.2 Սույն պայմանագրի գործողության ընթացքում կառուցապատված հողամասի օգտագործման պայմաններում
կառուցապատման իրավունք ունեցող անձի ստացած եկամուտները նրա սեփականություն են:

1.3 Տրամադրվող հողամասի սեփականատերը պետական սեփականություն է ինչը հաստատվում է հետևյալ
փաստաթղթերով՝ ՀՀ հողային օրենսգրքի և «Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի կանոնադրությամբ:

1.4 Սեփականատերը երեշխավորում է, որ սույն պայմանագրի 1.1-ին կետում նշված հողամասը վաճառված, գրավ դրված,
ենթավարձակալության կամ անհատույց օգտագործման, այլ անձանց կառուցապատման իրավունքով տրված կամ այլ
կերպ ծանրարեցնված չէ, վեճի առարկա չէ, արգելանքի տակ չի գտնվում:

1.5 Սեփականատիրոջ կողմից տրամադրված հողամասի նկատմամբ սեփականության իրավունքի փոխանցումն այլ անձի
հիմք չէ սույն պայմանագիրը լուծելու կամ փոխելու համար:

1.6 Սույն պայմանագիրը համապատասխանում է ՀՀ կառավարության 18 հունվարի 2007թ. թիվ 205-Ն ու 18 դեկտեմբերի
2008թ. թիվ 1563-Ն որոշումների և «Սևան» ազգային պարկի 2007-2011թթ. կառավարման պլանի տնտեսական և
եկրենացիոն գոտու պահանջներին:

II Պայմանագրի Ժամկետը

2.1 Կառուցապատման իրավունքի ժամկետը սահմանվում է 2009թ. (երկու հազար ինն) մայիսի 25-ից (քսանինը)
թվականից (երկու հազար վարսուն) դեկտեմբերի 31-ը (երեսունմեկ):

III Հատուկ պայմաններ

3.1 Կառուցապատման իրավունքով տրամադրված տարածքի՝ Սևանա լճի մակարդակի բարձրացման հետևանքով
վնասված և որպիսի արդյունքում կառուցապատողին հասցված վնասները կամ վերջինիս կողմից չստացված
օգուտները կարող են լինել փոխհատուցման պետության կողմից:

3.2 Կառուցապատման իրավունքով տրամադրված հողամասի վրա կառուցվող օբյեկտները պետական
սեփականության իրավունքով փոխանցվում:

3.3 Կառուցապատման ժամկետի ավարտից հետո կառուցապատման իրավունք ունեցող անձը պարտավոր է հողամաս
ընթացողությամբ բաժանելի բարելավումների՝ հաշվի առնելով բնականոն վատարացումը, ավտով համեմակ հողամաս
սեփականատիրոջը:

3.4 Կառուցապատման իրավունքի ժամկետի ավարտից հետո կառուցապատման իրավունք ունեցող անձի կատարած անբաժանելի բարելավումները չեն հատուցվում:

IV Կողմերի իրավունքներն ու պարտականությունները

4.1 Սեփականատերը իրավունք ունի՝

4.1.1 Կառուցապատման իրավունք ունեցող անձից պահանջելու հողամասն օգտագործել սույն պայմանագրով պայմաններին և դրա նշանակությանը համապատասխան:

4.1.2 Կառուցապատման իրավունք ունեցող անձի կողմից վճարը (սույն պայմանագրով նախատեսված դեպքում՝ վճարելու ժամկետների էական խախտման դեպքում նրանցից պահանջելու վաղաժամկետ կատարել վճարումը:

4.1.3 Եթե կառուցապատման իրավունք ունեցող անձը օգտվում է պայմանագրի պայմաններին կամ դրա նշանակությանը անհամապատասխան, ապա պահանջելու լուծել պայմանագիրը և հատուցելու վնասները:

4.2 Սեփականատերը պարտավոր է՝

4.2.1 Հնգօրյա ժամկետում հանձնաճակատում ակտով կառուցապատման իրավունք ունեցող անձին տրամադրել համապատասխան հողամասը:

4.2.2 Համաձայնեցված կարգով կառուցապատման իրավունք ունեցող անձի հետ մասնակցել կառուցապատման նպատակով հողամասն արդյունավետ օգտագործելու և այն պատշաճ վիճակում պահպանելու համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծմանը:

4.2.3 Կառուցապատման իրավունք ունեցող անձին նախագրված տրամադրված հողամասի նկատմամբ երրորդ անձանց բոլոր իրավունքների (գրավի իրավունք, սերվիտուտ և այլն) մասին:

4.3 Կառուցապատման իրավունք ունեցող անձն իրավունք ունի՝

4.3.1 Սեփականատիրոջից պահանջելու սույն պայմանագրի 4.2.1-ին կետով սահմանված ժամկետում իրեն տրամադրել հողամասը:

4.3.2 Սեփականատիրոջից պահանջելու իրեն տրամադրել հողամասին վերաբերվող փաստաթղթերը:

4.3.3 Հողամասի օգտագործմանն ամբողջովին կամ մասնակիորեն խոչընդոտող թերություններ հայտնաբերելիս իր ընտրությամբ պահանջելու վաղաժամկետ լուծել պայմանագիրը:

4.3.4 Սեփականատիրոջ կողմից սույն պայմանագրի 4.2.3-րդ կետում նշված պարտականությունը չկատարելու դեպքում, պահանջելու նվազեցնել վճարը (այն նախատեսված լինելու դեպքում):

4.3.5 Տնօրինելու կառուցապատման իրավունքը փոխանցելու այլ անձի, ազատորեն օտարելու, գրավ դնելու այն, ինչպես նաև կատարելու այլ գործարքներ կառուցապատման իրավունքի նկատմամբ:

4.3.6 Կառուցապատման իրավունքը փոխանցելու այլ անձի՝ համապարփակ իրավահաջորդության կարգով:

4.4 Կառուցապատման իրավունք ունեցող անձը պարտավոր է՝

4.4.1 Ժամանակին՝ վճարել կառուցապատման իրավունքի համար վճարը (պայմանագրով այն նախատեսված լինելու դեպքում):

4.4.2 Հողամասն օգտագործել բացառապես կառուցապատման նպատակով:

4.4.3 Կառուցապատման իրավունքն իրականացնել քաղաքաշինական նորմերի ու կանոնների, իչպես նաև հողամասի նշանակության վերաբերյալ պահանջների պահպանմամբ՝ սահմանված կարգով կառուցել շենքեր և շինություններ, դրանք վերակառուցել կամ քանդել և կառուցապատման ժամկետի ընթացքում տիրապետել և օգտագործել այդ գույքը:

4.4.4 Ինչպես պայմանագրի ժամկետն ավարտվելու, այնպես էլ այն վաղաժամկետ դադարելու դեպքում, ոչ ուշ, քան երկու շաբաթ առաջ սեփականատիրոջը գրավոր տեղեկացնել հողամասի նախատեսվող ազատման մասին, և հողամասը բարեկարգ վիճակում, հաշվի առնելով բնականոն վատթարացումը, ակտով հանձնել սեփականատիրոջը:

4.4.5 Կառուցապատման իրավունքի պայմանագրի ժամկետն ավարտվելուց մեկ ամիս առաջ սեփականատիրոջը տեղեկացնել պայմանագրի ժամկետը երկարաձգելու իր մտադրության մասին:

4.4.6 Սևանա լճի մակարդակի բարձրացման հետևանքով տարածքի ջրածածկման կամ ողողման դեպքում, ինչպես նաև ապամոնտաժել շինությունները (դրանց առկայության դեպքում) և անհապաղ ազատել ջրածածկվող տարածքը բոլոր տեսակի շինություններից, ցանկապատերից, բուսական պատեններից, շինանյութերից, շինադրից և այլն, որոնց հետ կապված ծախսերը ենթակա չեն փոխհատուցման պետության կողմից:

V Պայմանագրի կատարվող վճարները, վերահաշվարկները

5.1 Սույն պայմանագրի 1.1-ին կետում նշված կառուցապատման իրավունքի տարեկան վճարը (վճար նախատեսված լինելու դեպքում) կազմում է 1036000 (Մեկ միլիոն երեսուներեք հազար) դրամ, որի չափը չի կարող պակաս լինել հողի հարկի տարեկան դրույքաչափից:

5.2 Ընթացիկ վճարումները կառուցապատողի կողմից մուծվում են հավասար չափերով՝ ընդ տարվա օրացուցային եռամսյակների՝ ոչ ուշ, քան մինչև համապատասխան եռամսյակի վերջին ամսվա քսանհինգը:

5.3 Վճարը (վճար նախատեսված լինելու դեպքում) կարող է վերանայվել կողմերից մեկի պահանջով՝ նույն պայմանագրի 9.1-ին կետով սահմանված կարգով:

VI Կողմերի պատասխանատվությունը

6.1 Սեփականատերը 4.2.1-ին կետով սահմանված հնգօրյա ժամկետում իր մեղքով հողամասը կառուցապատման իրավունք ունեցող անձին չտրամադրելու դեպքում, կետանցի յուրաքանչյուր օրվա համար վճարում է տույժ՝ տարեկան վճարի (վճար նախատեսված լինելու դեպքում) գումարի 0.05 տոկոսի չափով:

6.2 Կառուցապատման իրավունք ունեցող անձի կողմից սույն պայմանագրով սահմանված ժամկետներում վճարումներ չկատարելու դեպքում (վճար նախատեսված լինելու դեպքում) կետանցի յուրաքանչյուր օրվա համար վճարում է տույժ՝ տարեկան վճարի գումարի 0.05 տոկոսի չափով:

6.3 Սույն պայմանագրով սահմանված տույժի (տուգանքի) վճարումը կողմերին չի ազատում նրանց վրա դրված պարտավորությունների կատարումից և խախտումների վերացման պարտականությունից:

6.4 Եթե կառուցապատման իրավունք ունեցող անձը պայմանագիրը դադարեցնում է, ապա վերադարձրել հողամասը կամ այն վերադարձրել է ժամկետի խախտմամբ, ապա վարձատրում իրավունք ունի պահանջելու վճար (վճար նախատեսված լինելու դեպքում)՝ կետանցի ամբողջ ժամանակահատվածի համար:

VII Անհաղթահարելի ուժի ազդեցությունը

7.1 Սույն պայմանագրով պարտավորություններն ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն չկատարելու համար կողմերն ազատվում են պատասխանատվությունից, եթե դա եղել է անհաղթահարելի ուժի ազդեցության արդյունք, որը ծագել է սույն պայմանագիրը կնքելուց հետո, և որը կողմերը չէին կարող կանխատեսել կամ կանխարգելել: Այդպիսի իրավիճակներն են երկրաշարժը, ջրհեղեղը, պատերազմը, ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելը, քաղաքական հուզումները, գործադուլները, հաղորդակցության միջոցների աշխատանքի դադարեցումը, պետական մարմինների ակտերը և այլն, որոնք անհնարին են դարձնում սույն պայմանագրով պարտավորությունների կատարումը: Եթե արտակարգ ուժի ազդեցությունը շարունակվում է 3 (երեք) ամսից ավելի, ապա կողմերից յուրաքանչյուրն իրավունք ունի լուծելու պայմանագիրը՝ դրա մասին նախապես տեղյակ պահելով մյուս կողմին:

VIII Պայմանագրի վաղաժամկետ լուծելու հիմքերը

8.1 Սեփականատիրոջ պահանջով կառուցապատման իրավունքի պայմանագիրը կարող է դատարանով վաղաժամկետ լուծվել, եթե կառուցապատման իրավունք ունեցող անձը՝

8.1.1 Հողամասն օգտագործել է սույն պայմանագրի պայմանների կամ հողամասի նշանակության էական կամ բազմակի խախտումներով:

8.1.2 Եականորեն վատթարացել է հողամասի վիճակը:

8.1.3 Սույն պայմանագրով սահմանված վճարման (վճար նախատեսված լինելու դեպքում) ժամկետը լրանալուց հետո 2 անգամից ավել չի կատարել վճարումը:

8.2 Կառուցապատման իրավունք ունեցող անձի պահանջով սույն պայմանագիրը կարող է դատարանով վաղաժամկետ լուծվել, եթե՝

8.2.1 Սեփականատերը կառուցապատման իրավունք ունեցող անձի օգտագործմանը չի տրամադրել հողամասը կամ խոչընդոտներ է ստեղծել հողամասը պայմանագրի պայմանների կամ դրա նշանակությանը համապատասխան օգտագործելու համար:

8.2.2 Կառուցապատման իրավունք ունեցող անձին տրամադրված հողամասն ունի դրա օգտագործմանը և խոչընդոտող թերություններ, որոնց մասին վարձատրում չի նշել պայմանագիրը կնքելիս, որոնք նախապես հայտնի չեն եղել կառուցապատման իրավունք ունեցող անձին և վերջինս չպետք է հայտնաբերեր պայմանագիրը կնքելիս:

8.2.3 Հանգամանքների բերումով, որոնց համար կառուցապատման իրավունք ունեցող անձը պատասխանատու չէ, հողամասը դարձել է օգտագործման համար ոչ պիտանի:

IX Պայմանագրի փոփոխումը, լուծումը, դադարումը եվ երկարաձգումը

9.1 Պայմանագրի պայմանների փոփոխումը, դրա լուծումը և դադարումը կատարվում են կողմերի համաձայնությամբ:

9.2 Կառուցապատման իրավունք ունեցող անձը սույն պայմանագրով իր ստանձնած պարտավորությունների պատշաճ կատարման դեպքում պայմանագրի ժամկետն ավարտվելուց հետո այլ անձանց նկատմամբ նույն տարածքի կառուցապատման իրավունքի (օգտագործման) նոր պայմանագիր կնքելու նախապատվության իրավունք ունի:

X Հողամասի բարելավումները

10.1 Հողամասից կառուցապատման իրավունք ունեցող անձի կատարած բաժանելի բարելավումները համարվում են նրա սեփականությունը:

XI Վեճերի լուծման կարգը

Սույն պայմանագրի կապակցությամբ ծագած վեճերը լուծվում են բանակցությունների միջոցով, խառնաձայնություն ձեռք չբերվելու դեպքում վեճերի լուծումը կատարվում է դատական կարգով:

XII Այլ պայմաններ

1.2.1. Սույն պայմանագրով չնախատեսված դեպքերում կողմերն իրենց պարտավորությունները չկատարելու համար պատասխանատվության են ենթարկվում Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

1.2.2. Սույն պայմանագիրը կնքված է հայերեն լեզվով 5 (հինգ) օրինակից, որոնք ունեն հավասարազոր իրավաբանական ուժ: Յուրաքանչյուր կողմին տրվում է մեկական օրինակ, մեկ օրինակ մնում է նոտարին: Նոտարի վավերացման կամ հաստատած պայմանագրի բնօրինակը համարվում է նոտարի մոտ պահպանվող օրինակը, իսկ բնօրինակի և մյուս օրինակների միջև հակասության դեպքում նախապատվությունը տրվում է բնօրինակին:

1.2.3. Սույն պայմանագրից ծագող իրավունքը ենթակա է պետական գրանցման սույն պայմանագրի կնքման օրվանից սկսած 30-օրյա (երեսուն) ժամկետում անշարժ գույքի գտնվելու վայրի անշարժ գույքի պետական կադաստրի տարածքային ստորաբաժանումում:

XIII Կողմերի հասցեները, բանկային վավերապայմանները եվ ստորագրությունները

Սեփականատեր

ՀՀ Բնապահպանության նախարարություն
«Սևան ազգային պարկ» Պետական Ոչ
Առևտրային կազմակերպություն
Ք. Սևան, Նոտրյան Հրապարակ (0 261) 2-40-44
ASHIB Ազգային Ինստիտուտ, հեռ. 247720197125
տնօրեն **Գևորգ Մարտիրոսյան**

Կառուցապատող

«Նորարուսին» ՍՊԸ
(գտնվելու վայրը)
վկ. 02Ա 048624, գրանցվ. 18.09.2000թ.
(բանկային վավերապայմանները)
Երվանդ Աճառյան, Սեդրիկ Զաքարյան, Ծամբատ Բաղդասարյան
Անտոնյան Աշոտ
հեռ. (0 91) 34-65-11

Շեղուհ Չևրեբեկ Չևրեբեկյան
(ստորագրություն)

Լիազորված անձ «Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի
իրավաբան, անձ. AC 0274516, տրվ. 11.06.98թ., 050,
Ք. Սևան, Խաղաղության 6/16

Գ. Հաճախյան
(ստորագրություն)
Գառնիկ Հովհաննիսյան
(անուն, ազգանուն)
Զարեկ Ռաֆայելի Շոխաշիբյան
Դառույապատման ԿԻՎԵՅ 28.000ԳՏ. ԽՈՂԱՃԱՍ

Երկու հազար ինը թվականի հուլիսի քսանյոթին սույն պայմանագիրը վավերացված է իմ՝ Սևան նոտարական տարածքի նոտար Արմեն Համբարձումի Հարությունյանի կողմից:

Կողմերը պայմանագիրը ստորագրեցին իմ ներկայությամբ: Կողմերի ինքնությունը, գործունակությունը, ինչպես նաև /իրավաբանական անձերի/ իրավունակությունը, նրանց ներկայացուցիչների լիազորությունները և անշարժ գույքի նկատմամբ «Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի իրավունքները ս են:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 204¹ հոդվածին համապատասխան, սույն պայմանագրի իրավունքները ենթակա են գրանցման ՀՀ Կառավարության առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի և կոմիտեի համապատասխան տարածքային ստորաբաժանումում:

Իմ կողմից վավերացված սույն պայմանագիրն ունի օրենքով նախատեսված է հեղինակություն և լիազորություն պաշտոնողական ուժ:

Գրանցված է գրանցամատյանում թիվ 626
Գրանցված է պետական տուրք և ծառայությունների վճար համաձայն «Պետական տուրքի մասին» ԵՄ
ՀՀ օրենքների:
Սեփականատեր **Ս. Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ**
Կառուցապատող **Ս. Հ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ**

